

احکام
فرش و تابلو فرش

یوسف یاوری

احکام فرش و تابلو فرش

مشخصات کتاب

سرشناسه : یاوری، یوسف، 1350-

عنوان و نام پدیدآور : فرش و تابلو فرش

مشخصات نشر : قم : نشر معروف ٬ 1394.

مشخصات ظاهری : 108 ص. : جدول ؛ 9/5×19/5 س م.

فروست : فقه و زندگی ؛ 22.

شابک : 978-600-6612-36-2

وضعیت فهرست نویسی : فیپای مختصر

یادداشت : فهرستنویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.

شماره کتابشناسی ملی : 3844370

ص: 1

اشاره

فهرست مطالب

ص: 4

فصل چهارم: احکام وآداب تولیدفرش

فصل پنجم: احکام وآداب خرید وفروش فرش

ص: 5

فصل ششم: احکام وآداب استفاده ازفرش

فقه و زندگی و سبک زندگی اسلامی

اسلامی شدن زندگی اجتماعی در مرحله شناخت سه گام دارد:

1.شناخت معروف و منکر در فعالیت های فردی و روابط انسان و خداوند عزّوجلّ.

2.شناخت معروف و منکر در حوزه روابط اجتماعی و معاملات اقتصادی.

3.شناخت معروف و منکر در روابط دولت و ملّت.

در گام اول فعالیت های فقهی، اخلاقی پژوهش های اخلاق مدار فراوانی توسط عالمان و محققان پدید آمده و اصلاح و تقویت روابط عبادی، عقیدتی و معرفتی انسان با

ص: 9

خداوند متعال را مورد توجه قرار داده است.

گام دوم یعنی شناخت معروف و منکر در روابط اجتماعی ومعاملات اقتصادی، کاری است که با وجود برخی از آثار علمی و پژوهشهای ارزشمند با نگاه تخصصی به هر صنف مورد توجه قرار نگرفته است. سلسله کتاب های« فقه وزندگی» به پژوهش و نگارش در حوزه اصناف خاص توجه دارد و بایدها و نبایدهای فقهی و اخلاقی و آداب اسلامی هر اتحادیه صنفی ودست اندرکاران مشاغل مختلف تولیدی، توزیعی، و خدماتی را محور پژوهش و نگارش و اطلاع رسانی خویش می داند.

گام سوم در شناخت معروف و منکر به روابط مردم و حکومت ها اختصاص دارد، اسلامی شدن روابط دولت و ملت بالاترین گام به سوی رضای خداوند متعال محسوب می شود و در سایهٔ پیروی از رهبری الهی و تسلیم دولت و ملت در برابر قوانین قرآن و عترت امکان پذیر است.

در حدود سالهای 1372 ش با آغاز فعالیت های ستاد امر به معروف و نهی از منکر طرح پژوهشی «فقه و زندگی» توسط جناب حجه الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمّد

حسین فلاح زاده، درپژوهشکده باقر العلوم علیه السلام قم،پی ریزی شد. هدف طرح، تألیف و تدوین مجموعه کتاب هایی در زمینه آداب و احکام اسلامی برای

اصناف و مشاغل گوناگون اقتصادی و بازاریان

کشور بود. با هماهنگی این دو نهاد فرهنگی تألیف حدود بیست جلد از این مجموعه در سال های آغاز کمک خوبی به بازاریان متدین در زمینه شناخت احکام شرعی و حلال وحرام مشاغل بشمار می رفت. اما مثل بسیاری دیگراز

طرح ها این کار هم به دلایل مختلف ناتمام ماند و در زمینۀ احکام فقهی بسیاری اصناف اثری فراهم نیامد.

ضرورت اسلامی شدن بازار، علاقه بسیاری از کسبۀ محترم در بخش های تولید و توزیع و خدمات و پیگیری دبیر محترم ستاد امر به معروف و نهی از منکر حجه الاسلام والمسلمین زرگر دام عزّه العالی سبب احیای مجدّد این طرح پژوهشی کاربردی در سال1393ش شد و تالیف و تدوین کتبی دیگر در زمینه فقه اصناف در دستور کار پژوهشکده امربه معروف و نهی از منکر قرار گرفت.

در سالهای آغازین، این پژوهش ها با هدایت و حمایت ستاد و نظارت علمی و فقهی برادران گرامی حجج اسلام محمد حسین فلاح زاده و محمود مهدی پور شکل گرفت و بیست و چند دفتر از آن فراهم آمد. اینک بار دیگر پس از

حدود چهارده سال، این کار ناتمام و بر زمین مانده به توفیق الهی و نظارت جناب حجه الاسلام والمسلمین آقای حاج سید محمد تقی علوی و همکاری گروهی از فضلای حوزه علمیه قم در پژوهشکده امر به معروف

پیگیری می شود.

همیشه اصناف محترم و صاحبان مشاغل در انجام وظیفه خود نیاز به احکام و قوانین الهی دارند و لازم است معروف و منکرات صنفی را بشناسند. تحولات صنفی و دگرگونی ها در حوزه کسب و کار سبب می شود که احکام براساس نیازهای روز مورد بازنگری فقهی و علمی قرار گیرد وتفقه واجتهاد جدید ضرورت یابد. از این رو بار دیگر با استفاده از فتاوی مراجع بزرگوار تقلید و قوانین مصوب شورای نگهبان موضوعات کار نشده در برنامه پژوهشی قرار گرفت و پیست اثر جدید تحقیق و تولید شد. عناوین پژوهش های سال 1393 ش بدین شرح است:

1.احکام صنف طلاوجواهر

2. احکام تلفن همراه

3.احکام بازی های رایانه ای

4.احکام صنف اتوبوس رانی

5.احکام صنف فرش و تابلو فرش

6.احکام صنف کیف و کفش (سراجان)

7.احکام صنف ماهی فروشان

8. احکام صنف ناشران

9.احکام صنف پوشاک

10.احکام صنف نانوایان

11. احکام صنف رایانه و اینترنت

12. احکام صنف پرندگان و پرنده فروشان

13.احکام صنف اغذیه فروشان

14.احکام صنف پارکها

15.احکام عمومی کسب و کار

16. احکام صنف قهوه خانه ها

17. احکام صنف الکتریکی

18.احکام صنف عطاری و دارو گیاهی

19.احکام صنف لوازم صوتی و تصویری

20. احکام بیمه ها

این دفتراز فقه و زندگی که با تلاش برادر گرامی حجه الاسلام والمسلمین محمود صادقی پدید آمده به احکام پوشاک اختصاص یافته است و امیدواریم محققان ودست اندرکاران محترم با ارائه تجارب و مسائل شرعی خویش ما را در تکمیل این اثریاری کنند.

با درخواست توفیق از خداوند دانا و توانا و یاری محققان حوزوی و همراهی اصناف کشور، بسیج اصناف و مسؤلان ستادهای امربه معروف، می توان به سوی اسلامی شدن بازار، آرامش روانی جامعه، کاهش جرم و تخلفات اقتصادی

و کسب رضای حضرت حق گام هایی

ص: 13

بلندتر برداشت.

امیدواریم با شناخت احکام الهی در تمام بخش ها و اجرای آن در زندگی فردی و اجتماعی و در سایه فقه ناب اسلامی و با هدایت حضرت بقیه الله عجل الله تعالی فرجه الشریف، توحید و عدالت در سراسر عالم حاکم گردد. ان شاء الله.

قم پژوهشکده امربه معروف و نهی از منکر

خیابان سمیه کوچه 12 پلاک 355

Al-adl.ir

info@al-adl.ir

ص: 14

مقدمه مؤلف

داشتن یک شغل مفید و حلال برای تأمین زندگی وظیفه هرمسلمان است. کسب و تجارت از روابط کهن اجتماعی است که نیازمند مهارتهای علمی و فقهی می باشد.

اسلام جهت ایمن سازی و پویایی این روابط دستورات ویژه ای دارد.توصیه های اخلاقی در تجارت گرفته تامجموعه ای از بایدها و نبایدهای شرعی که اگر مراعات شوند می توانند به سامان دهی، سالم سازی و ایجاد اعتماد عمومی و رشد فعالیتهای اقتصادی وکاهش تضادها وتنش های اجتماعی کمک کند در این راستا بر کسانی که در مسیر کسب و کار فروشندگی فرش قرار دارند لازم است با حلال و حرام و احکام کسب خود آشنا شوند

ص: 15

تا زحمات و فعالیتهای خودرا با حرام آلوده نسازند. زیرا امام کاظم علیه السلام فرمود: تفقّهوا فی دین الله، فانّ الفقه مفتاح البصیره، و تمام العباده ، و السبب الی المنازل الرفیعه و الرتب الجلیله فی الدین و الدنیا(1)

مسائل واحکام اعتقادی و عملی دین را فرا گیرید، چون که شناخت احکام ومعرفت نسبت به دستورات خداوند کلید بینایی وبینش واندیشه می باشد و موجب تمامیت و کمال عبادت و اعمال می گردد و راه به سوی مقامات و منازل بلند در دنیا و آخرت است.اگر نکاتی که در این کتاب بیان می شود مورد توجه کاسبان محترم فرش قرار گیرد به جایگاه فقهی و اخلاقی مناسبی می رسند.عموم مراجع معظم تقلید بیان می کنند (مسائلی را که انسان غالباً به آنها احتیاج دارد، واجب است یاد بگیرد.)(2) بنابراین یادگیری احکام صنف فرش و تابلوفرش برای بازاریان محترم فعال در این بخش ضرورت دارد.

1- . بحار ج 10 ص 247
2- رساله سیزده مرجع ج 1 ص 34

فصل اول:اخلاق کسب

ملزومات کاسبی

اشاره

کاسبی حلال در فرهنگ اسلامی دارای مجموعه ای از آداب و رسوم ویژه است که با رعایت آنها کسب زیبا و پر برکت می شود در این جا به چند نمونه اشاره می کنیم

1- نیت خیر

از مهمترین آداب کسب و درآمد، داشتن انگیزه و نیت خیر رسانی به جامعه است. کسی که با این انگیزه وارد کسب و کار می شود و دنبال آن است که گرهی باز نماید ، خداوند توجه ویژه به کار او می کند.

ص: 17

2- خوش اخلاقی

یکی از عوامل بسیار مؤثر در جلب رزق بهره گیری از اخلاق اسلامی در مواجهه با دیگران است حضرت علی علیه السلام می فرماید:

حسن الخلق خیر قرین، و عنوان صحیفه المومن حسن خلقه خوش اخلاقی بهترین همنشین است و سرآغاز دفترمؤمن، خوش اخلاقی اوست.(1)

3- خواندن نماز اول وقت

مستحب است انسان در اول وقت، کسب را رها کرده و به نماز برود.

امام رضا علیه السلام می فرماید: هرگاه مشغول داد و ستد بودی و وقت نماز شد، آن را رها کن و به نماز حاضر شو و هیچگاه تجارت، تو را مشغول نسازد، زیرا خداوند، دسته ای را ستایش نموده و می فرماید «رِجالٌ لا تُلهیهِم تِجارَهٌ و لا بَیعٌ عَن ذِکرِ الله.» مردانی که تجارت خرید و فروش، آنها را از یاد خدا غافل نمی سازد، اینها کسانی بودند که تجارت می کردند ولی وقتی نماز بر پا می شد در مسجد حاضر می شدند و کار خود را رها می نمودند.(2)

1- کتاب تحف العقول ص 338
2- مستدرک الوسایل ج 2ص 464

4 - صداقت و راستگویی

تجارت و بازار رقابت گسترده برای بدست آوردن سود بیشتر زمینه دروغگویی بیشتری فراهم می کند. از این جهت اگر کاسب پای بند به راستگویی باشد خیلی مهم شمرده شده است.

مرم متدین باید بدانند هر کس می خواهد ببیند نامه عملش پاک است یا نه به زبانش بنگرد: امام صادق علیه السلام فرمود: من صدق لسانه زکا عمله. کسی که راست گفتار است، پاک کردار شود.(1)

گرچه ممکن است با یک دروغ فروشنده، کالا را به قیمت بالاتر بفروشد ولی همیشه کاسب راستگو مشتری بیشتری جذب می نماید.

5 - گفتار زیبا

قرآن می فرماید: و قولوا للناس حُسنا(2)

با مردم زیبا سخن بگوئید.

6- توکل

مهمترین سرمایه کسب و کار توکل بر خداوند است

ص: 19

1- تحف العقول ص 524
2- سوره بقره آیه 83

توکل باور داشتن این مطلب است که فقط خداوند رزق دهنده و به دیگران نمی توان امید داشت.

قرآن می فرماید: و علی الله فلیتوکل المومنون.(1)

مومنان فقط باید بر خدا توکل کنند.

پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: من توکل علی الله کفاه مؤنته و رزقه من حیث لا یحتسب.(2) کسی که به خدا توکل کند خداوند خرجی و روزی او را از جایی که گمان نمی برد تأمین می کند.

گفت پیغمبر به آواز بلند با توکل زانوی اشتر ببند

رمز الکاسب حبیب الله شنو از توکل در سبب کاهل مشو(3)

منهیات کاسبی

اشاره

شایسته است بازاریان محترم در دنیای اسلام از این امور جداً خودداری نمایند:

ص: 20

1- سوره ابراهیم آیه 11
2- میزان الحکمه حدیث 22567
3- مثنوی دفتر اول ص 44

1- بازار سیاه

از جمله کارهایی که در معاملات از آن نکوهش شده، تبانی برگران فروشی است به این معنی که فروشندگان کالایی با هم متحد شوند قیمت را بالا ببرند.

امام صادق علیه السلام جهت تأمین هزینه زندگی به فکر تجارت افتاد هزار دینار سرمایه فراهم کرد و به غلام خویش که «مصادف» نام داشت داد فرمود: این هزار دینار را بگیر و آماده تجارت و مسافرت به مصر باش «مصادف» رفت و با آن از انواع متاعی که معمولا به مصر حمل می شد خرید و با کاروانی از تجار که از همان نوع متاع حمل کرده بودند به طرف مصر حرکت کرد. همین که نزدیک مصر رسیدند، قافله دیگری از تجار که از مصر خارج شده بود به آنها برخورد. ضمن گفتگوها معلوم شد متاعی که همهٔ آنها حمل می کنند مورد نیاز عموم مردم است اینها با هم هم عهد شدند که به سودی کمتر از صد درصد نفروشند. متأسفانه همین کار را هم انجام دادند!

«مصادف» با هزار دینار سود خالص به مدینه بازگشت. خوشحال به حضور امام صادق (علیه السّلام) رفت و دوکیسه که هر کدام هزار دینار داشت به امام داد. حضرت پرسیدند اینها چیست؟ گفت: یکی از این دو کیسه سرمایه ای است که بدست آمده. حضرت وقتی از کار آنها با خبر شد فرمود

سبحان الله . شما در میان مردم بازار سیاه درست کردید. یکی از کیسه ها را برداشت و فرمود این سرمایه من و به دیگری کاری ندارم آن گاه فرمود ای «مصادف» شمشیر زدن از کسب حلال آسان تر است. مجالده السیوف اهون من طلب الحلال.(1)

پیامبر گرامی اسلام (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: کسی که قیمت را بدون قصد خرید افزایش ندهید.(2)

2- سوگند در معامله

یکی از منکرات کسب، قسم خوردن است چون در قسم خوردن احتمال لغزش وجود دارد. راست و دروغ آن امر پسندیده ای نیست. مراجع تقلید نیز در این زمینه بیان داشته اند. کسی که قسم می خورد، اگر حرف او راست باشد قسم خوردن او مکروه است و اگر دروغ باشد حرام و از گناهان بزرگ می باشد.(3)

3- دروغگویی

دروغگویی امر بسیار ناپسندی است که اگر کسی به آن عادت کند خطاهای زیادی از او سر می زند. حضرت

1- بحار ج 47 ص 59
2- بحار ج 103 ص 81: قال رسول الله (صلّی الله علیه و آله وسلّم) «لاتناجشوا ولاتدبروا».
3- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 628 مسئله 2675

علی علیه السلام فرمود: اعظم الخطایا عندالله اللسان الکذوب.(1)

بزرگترین خطاها نزد خدا کار کسی است که زبانش بسیار دروغگوست.

کاسب دروغگو نه تنها درآمد بیشتری کسب نمی کند بلکه رزقش کم خواهد شد. پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: الکذب ینقص الرزق دروغ روزی را کم می کند.(2)

4- جوسازی فروشنده

یکی از زشتی های کسب جوسازی برخی از فروشندگان است. به گونه ای که مشتری احساس کند اگر نخرد زیان خواهد دید. مانند این که جنس خرید قبل است، چیزی از آن نمانده، به مشتری دیگری قولش داده ام، از این جنس دیگر تولید نمی شود.

5 - نداشتن بر چسب قیمت

6- شِکوّه از کمی سود

قال رسول الله (صلّی الله علیه و آله وسلّم) : یأتی علی الناس زمانٌ یشکونَ فیه ربهم ، قلتُ و کیفَ

1- المحجه البیضاء ج 5 ص243
2- المحجه البیضاء ج 5 ص 240

یشکون فیهِ ربَّهم ؟ قالَ : یَقول الرجل والله ما ربحتُ شیئاً منذ کذا و کذا ، ولا اکلَ و لا اشربَ الّا من رأس مالی و یحک و هل اصل مالک و ذروته الا من ربک.

پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: زمانی می آید که از خدا شکوه می کنند ، راوی می گوید عرض کردم چگونه شکوه می کنند؟

فرمود می گویند : به خدا قسم سود نکردم از فلان تاریخ از سرمایه ام خورده ام، آنها را چه می شود مگر سرمایه و سود آن را خدا نداده است. (1)

1- وسایل الشیعه ج 12 ص 341

فصل دوم:تاریخچه و انواع فرش و نقش آن در اقتصاد

اشاره

طبق روایات شاهنامه فردوسی، آغاز فرشبافی، رشتن و بافتن به زمان تهمورث یعنی زمان پیشدادیان باز می گردد. در تاریخ طبری از فرشهایی که با مو و پشم حیوانات در این دوره بافته شده سخن رفته است.

قدیمی ترین نشانه از هنر قالیبافی به عصر مفرغ باز می گردد. این نشانه یک کارد قالیبافی است که از گورهای عهد مفرغ ترکمنستان و شمال ایران یافت شده است. در شهر سوخته (دشت سیستان - جنوب شرقی ایران) نیز فرش های حصیری و پارچه ای و ابزار بافندگی به دست آمده که متعلق به 2800- 2500 پیش از میلاد است. در دوره هخامنشیان، به نقل از گزنفون، شهر کهن ساردیس به

قالیهای گرهباف خود فخر می کرده که به نقشهای حاشیه و هیکل های مردان و شیردالهای افسانه ای آراسته بود.

کهن ترین قالیها به ترتیب: قالی کشف شده درنقش بر جسته کاخ نینوا، فرش پازیریک از پنجمین گور اقوام سکایی، فرش آناتولی(13- 14 میلادی).

از دوره اشکانیان تنها می توان به فرش مقبره لو کاچین اشاره کرد که به عقیده پژوهشگران پشم آن از قفقاز (که در آن زمان متعلق به ایران بود) است. از دوره ساسانیان نیز تکه فرش قومس و فرش تاریخی و جواهر نشان بهارستان که در تالار بار عام کاخ تیسفون گسترده بود و پس از حمله اعراب به عنوان غنیمت تقسیم شده است.

در قرون اولیه هجری پس از نفوذ اسلام طرح فرشها، به سبب منع شبیه سازی و زینت، تغییر کرد اما در زمان خلفای عباسی که تجمل گرایی قصرهای پر زرق و برق رواج یافت بافت اینگونه فرش ها نیز رونق گرفت و از دوره سلجوقی نیز تکه فرشی با نقوش هندی در موزه اوقاف استانبول نگهداری می شود.

سفرنامه ابن بطوطه از دوره ایلخانان به فرش های عظیم و گرانبهای کاخ غازان خان و فرش های حرم امام رضا (علیه السّلام) در مشهد اشاره کرده است، در دوره تیموریان از کارگاههای بزرگ قالی بافی سبزه وار سخن رفته است .

ص: 26

صفویان

شاه اسماعیل: توسعه کارگاههای قالیبافی در تبریز.

شاه تهماسب: قالی ایران در زیبایی و ظرافت به حد کمال می رسد. قالی معروف و تاریخی اردبیل در این زمان بافته شده است.

شاه عباس: دراصفهان و چند شهر دیگر کارگاه قالی بافی دایر کرد و دستور داد که هر کانون، فرش را به شیوه خود ببافد تا اصالت هنری آن حفظ شود. در زمان صفویان برای اولین بار قالی بافی از ایلها وطایفه های کوچنده و روستاها و آبادی های کوچک به شهر ها آمد.

فرش های نفیس این دوران به پیش ازسه هزار تخته تخمین زده شده است. در زمان افشاریان به خاطر جنگهای پی در پی تولید فرش های زینتی کاهش یافت. از زمان کریم خان زند دو تخته فرش باقی مانده که یکی تاریخدار و به سفارش حاکم وقت کرمان و دیگری احتمالاً در شیراز بافته شده است.

در زمان قاجار اروپا و امریکا تقاضا برای خرید فرش ایران را افزایش می دهند. شرکت های چند ملیتی فرش در ظاهر برای تشویق به صادرات و در واقع برای سود جویی کشورهای استعمارگر تأسیس می شود.

دستگاه فرش ماشینی نیز وارد ایران شد. پس از انحلال

مؤسسه قالی ایران شرکت سهامی فرش ایران تأسیس شد و مرکز صنایع دستی، انجمن دوستداران فرش ایران و موزه فرش دایر گردید. پس از انقلاب اسلامی بر پایه مصوبه سال 1382 شورای عالی اداری (مرکز ملی فرش ایران) برای سازماندهی و یکپارچگی وضعیت کمی و کیفی تولید و عرضه فرش دستباف بنیان نهاده شد. هدف این مرکز معرفی جایگاه ارزشمند فرش دستبافت ایران، حمایت از بافندگان و دست اندر کاران فرش و توسعه صادرات این محصول با ارزش است.(1)

تاریخ فرش دستبافت (فرش سنتی)

بدون شک قدمت استفاده از زیرانداز بدانگاه می رسد که انسان به فکر ساختن سر پناهی جهت تأمین آسایش خود افتاد. ساختن انواع زیرانداز نیز همان زمان با پرورش دام و استفاده از پشم حیوانات به اهمیت الیاف پی برده و به مرور به صورتهای گوناگون از طریق بافتن گلیم و جاجیم و قالی از آن بهره گرفته است. در این زمان بی تردید با تغییر زندگی بشر از مرحله توحش و زیست انفرادی در غارها وبه چادر نشینی ومعاش خانوادگی و قبیله ای و اعتلای فکری او بود و انسان پس از احساس نیاز با این

1- سایت مرکز ملی فرش ایران

تغییر وضعیت جهت تأمین آسایش بیشتر خویش بدان گردن نهاده است. بافتن فرش مانند سایر دستاوردهای بشر همواره رو به تکامل رفته و این پیشروی تا به آن حد با تکامل تمدن انسان عجین بوده است که گفته اند؛ هیچ هنری در جامعه، خود به اندازه فرش توسعه و تکامل نداشته است. این که اولین بار فرش بافته شده به صورت تار و پود به مردم کدام سرزمین تعلق دارد و آیا ایرانیان و یا چینیان خالق هنرند یا سایر اقوام به درستی معلوم نیست اما فرش پازیرک که قدیمی ترین فرش دستباف بشر است که تاکنون کشف گردیده است با کشف قالیچه مذکور در مقبره سکایی ها در آستایی مغولستان بوسیله پرفسور رودنکو که حدود 50 سال پیش انجام شد قدمت تکامل فرش به 2500 سال قبل رسید. اخیراً در ناحیه سن یانگ چین از مقبره های قدیمی فرش چند صد ساله ای کشف شده که نقش آن شباهتهایی به فرش ایران دارد. در قرن شانزدهم میلادی قالی ایران در اروپا کالایی پر شکوه و اعجاب انگیر به نظر می رسد. از همین دوران دربارهای اروپایی تقاضا برای فرش های بافته شده با نخ ها ی طلا و نقره افزایش یافت. از آن جمله می توان سفارشات دربار لهستان به کارگاههای کاشان و بعضاً

اصفهان را برای این گونه فرش هانام برد. بعدها این گونه فرش های زرین ابریشمی از آنجایی که به عنوان فرش های ایرانی در اروپا

شاخته شده نبوده به عنوان فرش های لهستان معروف شد. در حمله افغان و بعد از دوران نادر، قالی بافی دوباره مورد آسیب قرار گرفت و تا دوران قاجار بهبودی در رفع آن پدید نیامد. در قرن هجدهم فرش های ایلات و عشایر ایران نیز در خارج مورد توجه قرار گرفت. در قرن نوزدهم مهمترین مرکز تولید تبریز، جوشقان، کرمان مشهور بودند. فرش های صحنه، ساروق و فراهان نیز به خاطر طرح های زیبا معروف شدند. در این قرن تجارت و صادرات بالا گرفت. مهمترین کارگاهها در این دوره تبریز، مشهد، کرمان، سلطان آباد و کاشان بوجود آمده و در تأسیس اثر کارگاهها تجار آذربایجان دست داشتند زیرا عمده فرش از طریق ترکیه توسط آنها انجام می گرفت. در این زمان استانبول پایتخت آن روز ترکیه به صورت مرکزی جهانی برای فرش ایران در آمده بود. واکثر تجار آمریکایی و اروپایی قالی های ایرانی را از آنجا می خریدند. دولت ایران در ابتدای قرن اخیر برای حفظ اصالت فرش های ایرانی و جلوگیری از صرفاً تجاری شدن آن اقداماتی انجام داد که از آن جمله می توان ایجاد

شرکت های سهامی فرش ایران، به عنوان حافظ و یا ناظر بر اصالت فرش های ایرانی، درسال 1314 نام برد. از آنجا که در عمل ضابطه دقیقی بر نظارت وجود نداشت و اقدامی برای بهبود شرایط کار قالیبافی صورت نپذیرفت. با حاکم بودن قوانین زور، تغییر و تحولی اساسی در بهبود این صنعت پدید نیامد و حتی با باز بودن دست عده ای که در تجارت فرش به دنبال سود زیاد و آنی بودند، تقلب در بافت و رنگ این هنر ایرانی رواج یافت.

نکته ای که در بررسی تاریخچه فرش در ایران باید اضافه کرد این است که اگر چه اکثر فرش های مرغوب برای دربارها تولید می شد ولی فرش حداقل در ایران و در کشورهای خاور نزدیک بر خلاف بسیاری از کشورهای تولید کننده دیگر از زمان های دور مصرف عمومی پیدا کرده بود. این عمومیت، مصرف در میان مردم به احتمال زیاد عامل اصلی اعتلای صنعت فرش در ایران است.(1)

فرش دستباف و انواع آن (فرش سنتی)

بشر از زمانی که خود را شناخت به فکر داشتن منسوجی بود تا او را در برابر سرما و سختی زمین محافظت نمایند. پشم و موی حیواناتی نظیر گوسفند، بز، اولین

1- سایت علمی پژوهشی فرش تهران

یافته های بشر برای برآوردن این نیاز بود. به دنبال پیشرفت در زندگی، بشر آموخت که می تواند با درهم نمودن و فشردن الیاف پشم، زیر اندازی ضخیم تر وگرم تر به نام نمد تهیه نماید. متعاقباً با فراگیری فنون ریسندگی و تابندگی، نخ های پشمی را تولید نمود و برای اولین بار با ادغام رشته نخ های افقی و عمودی نخ های پشم، گلیم را ابداع کرد.

فرش واژه ای عربی است ک به معنای پهن شده است و در زبان فارسی دارای مفاهیمی چون گسترده شدن، زیرانداز و کفپوش با توجه به این تعریف مفاهیمی چون گلیم، نمد، زیلو، فرش ماشینی و دستباف را می توان فرش دانست.

انواع قالی دستباف

الف: از لحاظ مواد اولیه می توان قالی دستباف را در پنج گروه طبقه بندی کرد:

پشمی: به فرشی که تار و پود آن از جنس پنبه و پرز آن پشمی باشد می گویند.

تمام ابریشم: به فرش هایی که پرز و چله آن از ابریشم باشد.

گل ابریشم: در این گونه فرش ها در نقش ها و دور حاشیه ها به جای پرز پشمی از ابریشمی استفاده می شود.

کف ابریشم: در زمینه این گونه فرش ها به جای پرز

پشمی از ابریشمی استفاده می شود.

سوف: نوعی قالی است که زمینه آن از پود ضخیم و نازک تشکیل شده و نقش آن گل و بوته های پرز دار می باشد.

ب : انواع فرش دستباف از لحاظ ابعاد

فرش دستباف را ازلحاظ اندازه به هفت نوع تقسیم می کنند که انواع آن عبارتند از:

قالی: به فرش هایی که در اندازه های 3 ×2 متر، 3.5 ×2.5 متر، 4 ×3 متر، 4 ×6 متر گفته می شود.

قالیچه: به فرش هایی گفته می شود که مساحت آن از 4 متر مربّع کمتر باشد.

کلگی: به فرش هایی می گویند که از نظر عرض از قالی کم عرض تر و از نطر درازا از 4 متر کمتر باشد.

کناره: فرشی است که برای مفروش کردن راهرو ها و پله ها استفاده می شود.

ذرع و نیم و ذرع چارک: ذرع و نیم به فرش هایی گفته می شود که ابعاد آن 5.1 ×4.1 و 60.1 ×10.1 می باشد. ذرع و چارک به فرش هایی گفته می شود که 30.1 ×80 متر باشد.

پشتی: به قالیچه هایی که مساحت آنها کمتراز یک متر مربع باشد.

پادری: به قالیچه هایی کوچکی که اندازه پاگرد در بافته

می شود پادری می گویند.(1)

تاریخچه فرش ماشینی (فرش صنعتی)

تاریخچه پیدایش فرش ماشینی در کشور نشان می دهد که این محصول عمری تقریباً 60 ساله دارد. در ابتدای دهه 50 اولین فرش ماشینی تولید داخل در کاخانجات مخمل و ابریشم کاشان توسط ماشین های مخمل بافی ژاکارد و با الیاف مصنوعی براق و پرز نسبتاً کوتاه و وزن سبک، بافته و روانه بازار گردید. با مشاهده استقبال نسبتاً مطلوبی که مردم از فرش ماشینی به عمل آوردند صاحبان گروه صنعتی (خاندان لاجوردی) که از کارخانه داران خوشنام کشور بودند، اقدام به تأسیس شرکت بزرگی به نام شرکت صنایع کاشان (فرش راوند) نمودند که فعالیت آن در زمینه تولیدات مواد مرتبط با فرش و همچنین خود فرش ماشینی بود و اولین محصول آن در سال 1353 شمسی به بازار عرضه شد. تحول اساسی درصنعت فرش ماشینی در کشور از سال 65 شروع که این سیر تحول موجب ایجاد بیش از 1600 واحد کوچک و بزرگ تولید کننده فرش گردید که در حال حاضر مشغول رقابتند.

ص: 34

1- سایت بیتوته

انواع فرش ماشینی (فرش صنعتی)

فرش ماشینی از لحاظ شانه به چهار نوع:350، 440، 500، 700 تقسیم می گردند.

آیا فرش ماشینی رقیب فرش دستباف است؟

فرش ماشینی هرگز رقیبی برای فرش دستباف کشور تصور نشده است بلکه در مقاطع مختلف موجب توسعه صادارت فرش دستباف و ورود ارز به کشور گریده است. فرش ماشینی سبب شده است تا خانواده هایی که توان خرید فرش دستباف را ندارند بتوانند جهت آذین بندی محل مسکونی خود از فرش ماشینی استفاده کنند.

برخی معضل بزرگ فرش دستباف را راه افتادن کارخانجات فرش ماشینی می دانند و می گویند 90% زیان وارده به صنعت فرش دستباف کشور را همین مسئله می دانند. غافل از اینکه ضربه اصلی که به فرش ایران وارد شده، رقابت فرش های دستباف تولید شده در کشورهایی مثل نپال و چین است که به نام فرش ایرانی وارد بازار جهانی شده است.(1)

نقش فرش و قالی دراقتصاد ایران

در ایران مشکلات ناشی از اقتصاد تک محصولی

ص: 35

1- سایت تاریخ فرش ماشینی در ایران - اتحادیه فرش ایران در ژاپن

و تکیه بر درآمدهای نفتی سبب ایجاد اقتصادی متأثر از عوامل خارجی بازار ناپایدار نفت شده است. با این ویژگی اقتصاد ایران، می توان به اهمیت و نقش صادرات غیرنفتی در کشور پی برد. در بین صادرات غیر نفتی کشور، فرش دستباف همواره، درمقام اول قرار داشته و طبق آماری که درسال 89 بیان شد سهمی بیش از 25% از صادرات غیر نفتی را تشکیل داده است. مروری بر حجم و ارزش صادرات فرش کشور طی صد سال گذشته بیانگر آن است که صادرات فرش نوسانات زیادی داشته و باعث نگرانی تولید کنندگان ودست اندر کاران بازار فرش شده است. که همکاری همه دستگاهها و عوامل مختلف در سطح ملی را می طلبد.

فرش و کسب روزی حلال

تولید، خرید و فروش، طراحی، مشاغل متعدد جانبی صنعت فرش از راههای کسب روزی حلال است.

در قرآن بیان شده است که خداوند فرمود وَلَقَدْ کَرَّمْنَا بَنِی آَدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّیِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى کَثِیرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِیلاً (1)

ما بنی آدم را گرامی داشتیم و آنهار را در خشکی

1- اسری 70

و دریا حمل کردیم، و از انواع روزی های پاکیزه به آنها روزی داریدم، و بر بسیاری از خلق خود برتری بخشیدیم.

در این آیه به سه قسمت از مواهب الهی که به انسان عطا شده است اشاره می شود. یکی از آن مواهب، آنها را از طیبات روزی دادیم.

شاغلین محترم صنعت فرش در کنار امور مادی به امور معنوی نیز توجه کامل داشته و محصول خود را به بهترین وجه ممکن تحویل مصرف کننده دهند و خدای خویش را سپاسگذار باشند، گرچه حرفه آنها سخت است اما رزقی که بدست می آورند پاکیزه ترین روزی است. وقتی که از پیامبر گرامی (صلّی الله علیه و آله وسلّم) سؤال کردند پاکیزه ترین کسب کدام است فرمود: کارهای دستی و محصول دسترنج (سئل النبی: ای کسب الرجل اطیب؟ قال: عمل الرجل بیده).(1)

و نیز اماکن مقدس توسط فرشهای اینها فرش شده که حاصل زحماتشان در بهترین مکانها و نیکوترین افراد از آنها استفاده می کنند. شاید برای بعضی ها سؤال باشد آیا آمار دقیقی وجود دارد که در ایران چند نفر در امور فرش دستباف قرار دارند؟ جواب اینست: رئیس مرکز ملی فرش ایران معتقد است آمار رسمی و دقیقی از فعالان عرصه

1- مستدرک الوسایل ج 2 ص 353

فرش وجود ندارد. تخمین ها بر این است که حدود یک میلیون نفر بافنده فرش دستباف در کشور شاغل هستند و با لحاظ کردن حرفه های وابسته به قالی بافی همچون طراح، رنگرزی، رفوگران، قالیشویان و خانواده این افراد جمعیتی حدود هشت میلیون نفر از فرش دستباف ارتزاق می کنند. (1)

رابطه صنف فرش با دولت

اشاره

رابطه صنف فرش با دولت اسلامی ایران باید رابطه ای حسنه و دوستانه ومکملی برای همدیگر باشند زیرا همه مردم ایران از این همکاری نفع می برند.

الف: وظیفه دولت در حق صنف فرش

1- رویکرد مناسب مالیاتی به نحوی که صنف توانایی پرداخت آن را داشته باشند.

2- شعبات بانک های ایران درخارج از کشور صنعت فرش را به طور شایسته یاری نمایند.

3- تدوین بانک جامع اطلاعات فرش ایران

4- هدفمند سازی و هدایت آموزش های مرتبط با فرش

5- کمک به افزایش تقاضا و بازاریابی فرش در داخل کشور

1- سایت خبر آنلاین

6- کمک به افزایش سهم ایران در بازارهای جهانی فرش

ب: وظیفه متقابل صنف فرش در حق دولت

1- اگر دولت ایران مالیاتی برای آنها وضع کرد برای مردم ایران اسلامی هزینه می شود و شرکت در کار خیر است ، نسبت به پرداخت آن کوتاهی نکنند.

2- گرفتن پروانه کسب: مجوزی است که طبق مقررات به فرد یا افراد صنفی برای کار مشخصی یا وسیله کسب معینی داده می شود.

3- تمدید اعتبار پروانه کسب چنانچه مهلت آن به پایان رسیده باشد.

سؤال: آیا فروشنده فرش می تواند برخلاف آیین نامه صنفی عمل نماید؟

آیهالله خامنه ای: چون خلاف قوانین و مقررات است اشکال دارد.(1)

ص: 39

1- استفتاء پیامکی از دفتر آیهالله خامنه ای در قم

فصل سوم:فرش در آئینه قرآن و روایات

فرش در قرآن

اشاره

در قرآن کریم نام فرش با تعابیر زیر بیان شده است.

فُرُش

مُتَّكِئِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ(1)

خداوند در این سوره برای کسی که از پروردگارش بترسد دو باغ بهشت را بیان می کند، ویژگی هایی را برای این دو باغ بهشتی بیان می کند می فرماید: این در حالی

1- سوره الرحمن آیه 54

است که بر فرش هایی نشسته و تکیه کرده اند که اگر آستر آنها از پارچه های ابریشمن است .

معمولاً وقتی انسان تکیه می کند که در محیطی آرام و در نهایت امنیت باشد، این تعابیر نشانه آرامش کامل روح بهشتیان است.

این نکته نیز قابل توجه است که در آیات دیگر قرآن می خوانیم که بهشتیان بر «اَرائِک» (تختهای سایبان دار) و «سریر» (تختهای بدون سایبان) تکیه می کنند، اما در اینجا می گوید: تکیه بر فرش ها دارند، ممکن است اینها همه به خاطر تنوع در لذات بهشتی باشد که گاهی بر آن و گاهی بر این تکیه می زنند و نیز ممکن است این فرش ای گرانبها را بر آن تختها بگستراند، و یا اشاره به مسائل مهمتری است که درک آن برای ما ساکنان دنیا ممکن نیست.(1)

و فُرشٍ مرفوعه ؛(فرش های پربها)و نیز در این سوره از جمله نعمت هایی که به بهشتیان داده می شود را فرش پربها شمرده است.(2)

ص: 42

1- تفسیر نمونه ج 23 ص 6- 165
2- سوره واقعه ، آیه 33

زرابی

وَزَرابیُّ مَبثُوثَه.(1)

و فرش های فاخر گسترده. زرابی جمع زربیه به معنی فرش های عالی خواب دار است که هم نرم و راحت، و هم گرانبها و پر قیمت. بنا بر آیاتی که نقل شد اعمال خوب و شایسته مردم را از نعمتها بهره مند و آنها را بر روی فرش های بهشتی قرار می دهد.

فرش در روایات

فرش با تعابیر زیر در روایات نقل شده است

از امام کاظم (علیه السّلام) نقل شده است که فرمود سه چیز از مروت است (فراهه الدابه و حسن وجه الملوک والفرش السری)(2)(سه چیز ازمروت است:

1) چهارپایی مناسب

2) غلام خوش رو

3) فرش نفیس

... عن جابربن عبدالله قال : ذکر رسول الله (صلّی الله علیه و آله وسلّم) الفراش فقال : فراش للرجل ، و فراش للمرأه ، وفراش للضیف ، و الرابع للشیطان(3)

ص: 43

1- سوره غاشیه آیه 16 و تفسیر نمونه ج 26 ص 424
2- الوافی ، ج 20 ، ص 803 و حلیه المتقین ، ص 261
3- الحیاه ، ج 4 ، با ترجمه فارسی احمد آرام ، چاپ هفتم ، 1385 ، قم ، انتشارات دلیل ما ، ص 278

(جابرنن عبدالله انصاری می گوید : پیامبر خدا (صلّی الله علیه و آله وسلّم) درباره ی فرش سخن گفت و فرمود : فرشی برای مرد ، و فرشی برای زن ، و فرشی برای مهمان ، و فرش چهارم از آن شیطان خواهد بود. (لازم به یادآوری است منظور پیامبر گرامی (صلّی الله علیه و آله وسلّم) این است که فرش های اضافی در زندگی اسراف می باشد.)

ممکن است سؤال شود که اگر فرش یا موکتی عکس در آن بافته شده باشد اشکال خواهد داشت ؟ امام صادق (علیه السّلام) می فرماید :

عن محمد بن مسلم قال : سألت اباعبدالله (علیه السّلام) عن تماثیل شجر و الشمس والقمر، قال (علیه السّلام) : لا بأس ما لم یکن فیه شیءٌ من الحیوان

راوی سوال می کند از فرش یا موکتی که در آن عکس وجود دارد ، حضرت فرمود : عکس های درخت و خورشید و ماه ایرادی ندارد مادامی که عکسی از حیوان در آن نباشد.(1)

1- بحارالانوار ، ج 76 ، ص 324

فصل چهارم :احکام و آداب تولید فرش

طریقه تولید فرش

1- فرش ماشینی (صنعتی)

شامل مراحل زیر است

مرحله اول: آماده کردن نخ ها

ابتدا نخ ها را به شکل الیاف خام و یا دسته دسته های بلند به کارخانه آورده می شود و سپس مراحل دیگر انجام می گیرد.

مرحله دوم: رنگ کردن نخ ها

مرحله سوم: بافت فرش شروع می شود

ص: 45

مرحله چهارم: رنگ آمیزی فرش آماده

مرحله پنجم: پایان فرش بافی

سپس فرش های ماشینی آماده تحت بخار قرار می گیرد بعد آن را برس کشیده و هوا می دهند در نهایت یک ماشین آن را به حرکت در می آورد که پرزهای اضافی که بالای سطح آن است حذف می شود سپس فرش با طول 37 متر لوله می شود، پس از آن توسط پلاستیک محکمی بسته می شود و به انبار کارخانه یا فرش فروشی انتقال میابد.

2- فرش دستی (سنتی)

مراحل بافت قالی

1- چله کشی 2- زنجیر بافی 3- گره زدن 4- روش ها و تکنیک های بافت 5 - کوجی بندی

فرش ایران دارای سه ویژگی اصلی است که عبارتند از مرغوبیت پشم مصرفی، ثبات رنگ - طرح ونقشه اصلی مواد اولیه قالی بافی: پشم، ابریشم، پنبه

دارها در قالی بافی دو دسته اند: 1- دارهای عمودی 2- دارهای افقی

ص: 46

مرحله اصلی در تولید فرش مرحله بافت است. بافندگی با گره زدن مترادف است. با بستن هزاران گره کوچک و بزرگ به وسیله خامه بر تارهای فرش و طی مراحل دقیق که برای بافتن یک فرش نیاز است فرش تکمیل می شود .

دست اندرکاران تولید به این نکته ها توجه کنند:

اشاره

*سؤال: اگر نخ، پشم، ابریشم، خامه نجس شود چگونه پاک می شود؟

جواب:اگر آنها را در آب کر یا جاری فرو برند، بعد از برطرف شدن عین نجاست پاک می شوند.(1)

* در مراحل تولید کم کار نگذارند. قال رسول الله (صلّی الله علیه و آله وسلّم) : لیس منّا من غشَّ مسلماً او ضرَّه او ما کره .

پیامبر (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: از ما نیست کسی که در حق مسلمانی خیانت کند یا به او زیانی وارد سازد یا به او نیرنگ بزند.(2)

* یکی دیگر از اموری که در تولید فرش جریان دارد این است که بعضی ها مصالح فرش را به دیگران داده که برای آنها ببافند، در مقابل مبلغی را بعنوان اجرت بافتن به بافنده پرداخت می نمایند. اگر بخواهند

1- استفاده از رساله سیزده مرجع ج 1 ص 107 مسئله 163
2- بحار ج 77 ص 148

مسائل شرعی در این مورد مد نظر قرار گیرد به نکات زیر توجه نمایند این نوع قراردادها در قالب جعاله یا اجاره قرار می گیرد که هر کدام احکام ویژهٔ خود را دارد .

الف) جعاله

تعریف جعاله

عبارت است از متعهد شدن شخص حقیقی یا حقوقی به پرداخت اجرت (جعل) معین در برابر انجام کار معین مثلاً یک میلیون در برابر بافت فرش 12 متری 500 شانه.

شخص متعهد را جاعل و انجام دهنده کار را عامل می گویند.(1)

برای مثال صاحب کار در امور فرش اعلام می کند بافنده ای که بتواند این فرش را با این مشخصات ببافد فلان مبلغ، به او پرداخت می شود در این صورت صاحب کار را جاعل وبافنده را عامل می گویند.

ارکان جعاله

اشاره

قرارداد جعاله از پنج رکن اساسی تشکیل می شود.

1- صیغه جعاله

در صیغه جعاله احتیاجی به تلفظ الفاظ مخصوص

1- از رساله سیزده مرجع ج 2 ص 352 مسئله 2218

نیست، بلکه هر لفظی که مفاد جعاله را برساند کفایت می کند. صیغه جعاله می تواند به صورت عام یا خاص باشد. برای مثال در جعاله عام، جاعل اعلام می کند مثلاً هرکس فرش مد نظر مرا ببافد فلان مبلغ به او می پردازم. در جعاله خاص نیز خطاب به عامل مشخص می گوید مثلاَ اگر این فرش مرا ببافی فلان مبلغ را به شما پرداخت می کنم.(1)

2- جاعل (کارفرما)

جاعل یا کارفرما جعاله بایستی واجد شرایط عمومی قراردادها چون بلوغ، عقل، رشد، قصد، اختیار و عدم محجوریت باشد.(2)

3- عمل

موضوع قرارداد جعاله (عمل) بایستی عملی حلال، عقلایی و انجام آن به عنوان تکلیف واجب نباشد، بنابراین تعیین برای انجام عملی که از نظر شرع حرام یا به دید عقل غیر معقول و یا از تکالیف واجب شرعی جاعل باشد، باطل است و انجام دهنده آن مستحق اجرت نخواهد بود.(3)

1- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 352 مسئله 2219
2- تحریرالوسیله ج 2 ص 515
3- رساله سیزده ج 2 ص 513

4- عامل

شرایطی که در جاعل مطرح است در عامل شرط نیست. اگر عامل از جهت عقلی و شرعی توان انجام کار (موضوع جعاله) را داشته باشد در صورت انجام عمل، مستحق اجرت (جعل) خواهد بود.

5 - عوض (جعل)

عوض جعاله که به آن جعل و اجرت عمل نیز گفته می شود، می تواند پول یا اشیای قیمتی دیگر و با جنس، نوع، وصف و مقدار معین باشد(1).

سؤال: آیا صاحب فرش و بافنده پیش از آنکه بافنده مشغول شود می توانند قرارداد را به هم بزنند؟

قرارداد جعاله قراردادی جایز است بنابراین پیش از آنکه عامل شروع به کار کند، جاعل و عامل می توانند جعاله را به هم بزنند و اگر شروع هم کرده بود به مقداری که بافته شده اجرت پرداخت نماید.(2).

سؤال: اگر به سفارش جاعل فرش بافته شد ولی مزد آن را مشخص نکرده بود چه تکلیفی بعهده اش می باشد؟ باید مزد او را به مقداری که در نظر مردم ارزش دارد بپردازد (مثلاً

1- تحریر الوسیله ج 2 ص 515
2- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 355 مسئله 2224

برای بافتن یک فرش 12 متری چقدر در نظر می گیرند).(1)

ب) اجاره

اشاره

تعریف اجاره : در لغت به معنای رهانیدن و به فریاد رسیدن است و در اصطلاح عقدی است که به موجب آن مستأجر در برابر مالی که به موجر می پردازد ، برای مدت معین ، مالک منافع عین مستأجره می شود. (2)

اگر صاحب کار و بافنده ی فرش بخواهند در قالب اجاره و کارمزد عمل نمایند به این نکات توجه کنند :

احکام مشترک صاحب کار و بافنده ی فرش

1- مکلف باشند

2- عاقل باشند

3- اختیار داشته باشند(3)

4- با رضایت همدیگر می توانند قرارداد اجاره را به هم بزنند (4)

1- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 354 مسئله 2222
2- لغوی ، فرهنگ فارسی عمید ، اصطلاحی ، تحریرالوسیله امام با ترجمه فارسی ، ج 3 ،ص 484
3- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 321 مسئله 2173
4- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 339 مسئله

احکام صاحب کار (اجاره کننده) کسی که مصالح فرش را می دهد که برای او فرش ببافند.

1- مشخصات فرش و هزینه و مدت آن را مشخص کند

2- تحویل به موقع مصالح فرش؛

3- مالک مصالح و دیگر لوازم فرش باشد(1)

احکام بافنده فرش

1- اگر صاحب کار شرط کند که بافنده فقط خودش ببافد نمی تواند از دیگری استفاده نماید.

2- اگر شرط نکرد که خودش ببافد می تواند از شخص دیگری کمک بگیرد.(2)

3- اگر از طرف صاحب کار مدت تعین شده است به موقع تحویل دهد.

4- اگر مدت مشخص نشده باشد ، فقط لوازم تحویل گرفته که فرش را با شرایط خاص ببافد صحیح است.(3)

ص: 52

1- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 326 مسئله 2184
2- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 325 مسئله 2182
3- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 328 مسئله 2187

مستحبّات خرید و فروش فرش

یاد گرفتن احکام معاملات فرش به اندازه ای که مورد نیاز است لازم می باشد و مستحب است بین مشتریها در قیمت جنس فرق نگذارد و در قیمت جنس سخت گیری نکند، و کسی که با او معامله کرده اگر پشیمان شود و از او تقاضا کندکه معامله را به هم بزند بپذیرد.(1)

زیرا امام صادق علیه السلام فرمود: ایما عبد اقال مسلماً فی بیع اقاله الله عثرته یوم القیامه.

1- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 194 مسئله 2051

(هر بنده ای که جنس فروخته شده را پس بگیرد، خداوند از لغزش های او در روز قیامت می گذرد).(1)

اگر فروشندگان و خریداران محترم فرش به این دستور عمل کنند آرامش بیشتری خواهند داشت.

سؤال: اگر انسان هنگام خریدن فرش نداند معامله را صحیح انجام داده و یا نه چه تکلیفی دارد؟

جواب: اگر انسان نداند معامله ای را که کرده صحیح است یا باطل، نمی تواند در مالی که گرفته تصرف نماید و لی چنانچه در موقع معامله، احکام آن را می دانسته و بعد از معامله شک کند، تصرف او اشکال ندارد و معامله صحیح است.(2)

شرایط فروشنده و خریدار

اگر کسانی بخواهند فروشنده یا خریدار فرش باشند چند شرط را باید رعایت نمایند.

1- بالغ باشند.

2- عاقل باشند.

3- حاکم شرع آنان را از تصرف در اموالشان جلوگیری نکرده باشد.

4- قصد خرید و فروش داشته باشند.

1- فروع کافی ج 5 ص 153
2- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 195 مسئله 2052

5- کسی آنهارا مجبور نکرده باشد.

6- جنس و عوضی را که می دهند مالک باشند.(1)

نسیه

اگر مقرر شود خریدار وفروشنده فرش را به طور اقساطی و نسیه معامله نمایند با شرایطی که ذکر می شود اشکالی ندارد

1- مدت کاملاً مشخص شده باشد

2- اگر مدتی که برای پرداخت پول بین خریدار و فروشنده ی فرش مشخص شده است و خریدار اقدام به پرداخت آن نکرد فروشنده می تواند تقاضای دریافت پول یا فرش خود را پس بگیرد ، ولی اگر خریدار نتواند پول فرش را بپردازد، او را مهلت دهد.

3- قیمت را مشخص نماید و اگر فروشنده بگوید فرش را مثلاً نقداً یک میلیون تومان و نسیه صدر هزار تومان زیادتر می فروشم خریدار قبول نماید اشکالی ندارد.

4- اگر فرش را نسیه و مدت دار به مشتری فروخت قبل از پایان مهلت پرداخت پول مشتری بمیرد، هرچند موعد پرداخت نرسیده ، اما فروشنده فرش می تواند طلب خود را از ورثه متوفی درخواست نماید.(2)

1- رساله سیزده مرجع ج دوم ص 216 مسئله 2018
2- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 230 استفاده از مسئله 2105 تا 2108

سؤال: اگر فرش فروشی در معامله نسیه مقداری زیادتر از مشتری بگیرد چه حکمی دارد؟

آیه الله خامنه ای: خرید و فروش نسیه کالا به مبلغی بیشتر از قیمت نقدی آن اشکال ندارد.(1)

معامله سلف در فرش

معامله سلف آن است که مشتری پول را بدهد که بعد از مدتی مثلاً فرش را تحویل بگیرد و اگر مشتری بگوید این پول را می دهم که به فرض بعد از شش ماه فرش را بگیرد و فروشنده بگوید قبول کردم، یا فروشنده فرش پول را بگیرد و بگوید فرش را فروختم که بعد از شش ماه تحویل بدهم معامله صحیح است.(2)

اگر فروشنده وخریدار بخواهند معامله فرش را به نحو سلف انجام دهند باید شرایط زیر رعایت شود:

1- خصوصیاتی را که قیمت جنس بواسطه آنها فرق می کند معین نمایند (مثلاً فرش مشهد یا کاشان یا تبریز چند شانه است...)

2- پیش از آنکه خریدار و فروشنده از هم جدا شوند، خریدار تمام قیمت فرش را به فروشنده بدهد.

3- مدت را کاملاً معین نمایند (مثلاً 4 ماه دیگر)

1- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 275 استفاده از سؤال 1591
2- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 231 مسئله 2110

4- وقتی را برای تحویل فرش معین کنند که در آن وقت، به قدری از آن فرش وجود داشته باشد که اطمینان داشته باشند نایاب نخواهد شد.

5- جای تحویل فرش را معین نمایند (مغازه یا کارخانه مشخص).(1)

فسخ معامله فرش

مواردی که فروشنده وخریدار می توانند معامله فرش را به هم بزنند:

1- از مجلس معامله متفرق نشده باشند.

2- در فرش یا جنسی که در عوض فرش داده می شود عیبی باشد.

3- معلوم شود فرشی که فروخته شده مال دیگری است. 4- فروشنده یا خریدار مال خود را بهتر از آنچه هست نشان دهند

5- فروشنده نتواند فرشی را که فروخته تحویل دهد. (مثلاً یا کارخانه ورشکسته شده یا فرش های مغازه به سرقت رفته یا در اثر بلایای طبیعی از بین رفته اند)(2)

1- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 232 مسئله 2112
2- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 237 استفاده از مسئله 2124 ص 52

تعویض

اگر مشتری بخواهد فرش های کهنه خود را با فرش های نو فروشنده تعویض نماید لازم است به مسائل زیر توجه نماید:

سؤال: شرایط شرعی فروشنده ای که فر ش نو با فرش کهنه مشتری تعویض نماید را بیان فرمایید؟

آیهالله خامنه ای: اگر فروشنده، فرش کهنه را قیمت کند و بعد فرش نو را قیمت کند و آنهارا تعویض کند، اشکالی ندارد.(1)

سؤال: فروش فرش های مسجد و اماکن مقدس جهت یکنواخت کردن آنها چه حکمی دارد؟

جواب:این موضوع مجوز فروش و تبدیل نمی شود.(2)

شراکت در کار فرش

کسانی که در کار خرید و فروش فرش قرار دارند اگر بخواهند چند نفر با هم شریک و در یک مغازه کار کنند احکام زیر را باید مد نظر داشته باشند:

سؤال: اگر چند نفر با هم در امر فرش شریک شوند شرکت آنها چه حکمی دارد؟

1- . استفتاء پیامکی از دفتر آیهالله خامنه ای در قم
2- احکام مسجد استاد فلاح زاده چاپ اول سال 84 انتشارات ستاد اقامه نماز تهران

جواب:اگر صیغه شرکت (به هر زبانی) خوانده و محدوده فعالیت را مشخص نمایند اشکالی ندارد.(1)

سؤال: شرایط شراکت در کار فرش را بیان نمائید؟

1- مکلف 2- عاقل 3- اختیار 4- اجازه تصرف در مال خود را داشته باشند.(2)

سؤال: اگر یکی از شرکاء برخلاف قرارداد معامله ای انجام دهد و خسارت به شرکت وارد شود چه حکمی دارد؟ جواب:کسی که خلاف قرارداد عمل نماید و خساریت بوجود آورد باید جبران کرده و ضامن است.(3)

سؤال: آیا در صورت فوت یا دیوانگی یا بیهوشی دیگر شرکاء می شود در مال شرکت تصرف نمود؟

جواب:خیر مگر زمانی که وراث متوفی یا ولی شریک با رعایت شرایط قانونی اجازه تصرف بدست آورند.(4)

غش وتقلب

در مورد فرش یعنی مخفی نمودن عیب یا قالب کردن فرش دست دوم به جای فرش نو یا مثلاً 500 شانه را به جای

ص: 59

1- رساله سیزده مرجع ج 2 ص 284 مسئله 2142
2- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 284 مسئله 2142
3- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 289 مسئله 2152
4- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 291 مسئله 2157

700 شانه ، پیامبر گرامی اسلام (صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: من غش مسلماً فی شراء اوبیع فلیس منا هرکس در خرید و فروش در حق مسلمانی خیانت کند از ما نیست(1)

سؤال: آیا در معامله ای که فروشنده فرش، فرش 350 شانه را به جای 500 شانه به مشتری بدهد صحیح است؟

آیهالله خامنه ای: جایز نیست.(2)

ممکن است سؤال پیش آید مثلاً اگر مشتری غیر مسلمان باشد آیا امکان دارد در فرش ها تقلب کرده و فرش معیوب یا رفو شده را به سالم فرش نو به او داده یا قیمت بیشتری بگیریم.

سؤال: تقلب و دروغ وفریب درمعامله با غیر مسلمانان برای دستیابی به فایده مالی یا علمی بیشتر (در صورتی که متوجه نباشند) چه حکمی دارد؟
آیهالله خامنه ای: دروغ و تقلب در معاملات جایز نیست، هر چند طرف مقابل غیر مسلمان باشد.(3)

مصادیق تقلب و غش در معامله فرش

1- تبلیغ فرش های مرغوب دیگران برای فرش خود

2- فرش رفو شده به اسم فرش سالم

1- بحار ج 76 ص 334
2- رساله سیزه مرجع ج 2 ص 279 با استفاده از مسئله 1610
3- رساله سیزه مرجع ج 2 ص 279 با استفاده از مسئله 1610

3- فرش 500 شانه بجای 700 شانه

4- تقلب در آرایش و نور مغازه

5- تقلب در بافت فرش

6- تقلب در جنس فرش

7- تقلب در رنگ فرش

8- پنهان نمودن عیب کالا

منهیات فروشندگان محترم فرش

1- گران فروشی

امام صادق علیه السلام می فرماید: فریب دادن و به زیادتر از قیمتش (جنس) به کسی که بی خبر است حرام است.(1)

سؤال: آیا اگر کارخانه یا فروشنده، قیمت فرش را کمی بالاتر بگوید تا چنانچه مشتری تخفیف خواست آن مقدار کم شود جایز است؟ آیهالله خامنه ای : اگر قیمت فرش به قدری گران باشد که اجحاف باشد اشکال دارد.(2)

سؤال : اگر قیمت فرش های موجود در مغازه به طور طبیعی یا ناگهانی افزایش یابد ، آیا فروش آنها به قیمت کنونی جایز است ؟

1- وسایل الشیعه ج 12 ص 364
2- استفتاء پیامکی دفتر آیهالله خامنه ای در قم

آیه الله خامنه ای : اگر از طرف دولت قیمتی برای آنها تعین نشده باشد ، فروش آنها به قیمت عادلانه فعلی اشکال ندارد.(1)

آیهالله بهجت: جایز است، هر چند مکروه است(2)

2- خرید و فروش فرش با تصاویر مبتذل

سؤال: اخیراً قالیچه هایی تولید و پخش می شود که بر روی آن عکس زنان به صورت بد حجاب یا در حال ناز و عشوه و یا همراه با آلات لهو و لعب نقش بسته است که نصب این قالیچه هادر خانه ها یا در مغازه ها نوعی ترویج ضد دینی یا اشاعه فساد محسوب می شود خرید و فروش این قالیچه ها چه صورت دارد؟

آیهالله مکارم شیرازی: هر گاه به گونه ای باشد که نصب آنها اشاعه فحشاء محسوب شود، خرید و فروش آنها اشکال دارد.(3)

آیهالله تبریزی: مؤمنین باید شئون دینی را رعایت کنند و مظاهر دینی را نگهداری کنند.(4)

آیهالله صافی: اگرترویج فساد و بدحجابی و صدق

1- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 990 مسئله 1979
2- استفتاءات آیهالله بهجت ج 3 ص 253 سؤال 4204
3- کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید ج 2 ص 69
4- کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید ج 2 ص 69

هتک باشد جایز نیست.(1)

آیهالله سیستانی: اگر موجب اشاعه فساد باشدساخت و فروش آنها جایز نیست.(2)

3- کپی و تکثیر نقشه ی فرش دیگران

سؤال : آیا تولید نرم افزار حقی برای تولیدکننده ی آن ایجاد می کند ؟

آیه الله خامنه ای : احوط این است که در نسخه برداری و تکثیر نوارهای کامپیوتری که در داخل تولید شده است ، حقوق صاحبانشان از طریق کسب اجازه از آنها رعایت شود.(3)

آیه الله مکارم شیرازی : تمام افرادی که جان و مال آنها محترم است ، حق امتیاز آنها نیز محترم است. (4)

4- استفاده از نشان تجاری فرش دیگران

سؤال : آیا عناوین و نام های تجاری فروشگاهها و شرکت ها مختص مالکان آنهاست به طوری که دیگران حق نامگذاری فروشگاهها و شرکت های خود را با آن نامها ندارند ؟

1- کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید ج 2 ص 69
2- کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید ج 2 ص 69
3- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 1008 مسئله 1341 و 1342
4- استفتاء جدید آیه الله مکارم شیرازی ، ج 3 ، ص 555 ، س 1547

آیه الله خامنه ای : استفاده برای دیگران جایز نیست.(1)

نکات سفارش خرید فرش

اشاره

به جاست که فروشندگان و خریداران محترم فرش به این مسئله ی مشترک توجه نمایند.

سؤال : آیا معامله به صورت اینترنتی صحیح است یا خیر ؟

آیه الله خامنه ای : در معاملات اینترنتی و تجارت الکترونیکی خرید محصولات از طریق فروشگاههای اینترنتی اگر شرایط معامله مراعات گردد منع شرعی ندارد و معامله صحیح می باشد.(2)

آیه الله بهجت : اگر شرط بیع را داشته باشد صحیح است.(3)

الف) احکام فروشنده ی فرش (کارخانه یا عمده فروش)

1- دادن کد رهگیری به مشتری

2- صدور فاکتور دقیق

3- پذیرش اشکالات فنی در فرش

4- مشخصات فرشی که معامله می شود هنگام تحویل مغایرت نداشته باشد.

1- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 1008 مسئله 1343
2- استفتاء پیامکی ، از طرف دفتر آیت الله خامنه ای در قم
3- سایت آیت الله بهجت ، استفتائات ، س 77

5- رعایت مدت زمان تحویل

ب) احکام خریدار فرش (از کارخانه یا عمده فروشی)

1- در صورت انصراف سریعاً اطلاع دهد

2- آدرس دقیق جهت تحویل فرش

3- تسویه به هنگام

4- اگر خریدار چک مدت داری به فروشنده می دهد به احکام آن توجه نماید که احکام چک عبارتند از :

- چک تضمینی داده شود نه صوری

- ادای چک به هنگام واجب است

- اگر به هر دلیلی نتواند چک را وصول نماید از طلبکار مهلت بگیرد (1)

سؤال : آیا چک به منزله ی پول نقد است ، به طوری که اگر بدهکار آن را به طلبکار بدهد بری الذمه می شود ؟

آیه الله خامنه ای : چک به منزله ی پول نقد نیست و تحقق ادای دین یا ثمن با دادن آن به طلبکار یا فروشنده متوقف بر این است که عرفاً قبض چک ، قبض مبلغ آن محسوب شود و این با تفاوت موارد و اشخاص تفاوت پیدا می کند.(2)

1- تحریرالوسیله امام خمینی ، با ترجمه فارسی ، ج 2 ، استفاده از ص 629 تا 633

2- اجوبه الاستفتائات ، ص 464 ، سوال 1951 ، انتشارات پیام عدالت تهران ، چاپ دوم 1389

سؤال : اگر فروشندگان فرش چک مدت دار تحویل گرفته و بخواهند قبل از تاریخ وصول به قیمت کمتر بفروشند چه حکمی دارد ؟

آیه الله خامنه ای : فروش مبلغ چک مدت دار یا سفته به طور نقدی به قیمت کمتر توسط شخص طلبکار به بدهکار اشکال ندارد ولی فروش آن به شخص ثالث به قیمت کمتر صحیح نیست.(1)

(لازم به یادآوری است آیت الله سیستانی در مسئله 28 عملیات بانکی و آیت الله مکارم شیرازی در مسئله 2429 رساله اش به شخص ثالث هم جایز می دانند و آیت الله وحید خراسانی در مسئله 2869 رساله اش جایز نمی داند)

نکته هایی برای مشتریان فرش

الف) مستحب است :

1- یادگیری احکام فرش (2)

2- تکبیر گفتن هنگام معامله (3)

ص: 66

1- اجوبه الاستفتائات ، ص 464 ، سوال 1950 ، انتشارات پیام عدالت تهران ، چاپ دوم 1389
2- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 194 مسئله 2051
3- رساله جامع عباسی ، شیخ بهاء الدین محمد عاملی ، دفتر انتشارات جامعه مدرسین قم

3- حلیم بودن (1)

ب) حرام است :

1- خریدن فرش های وقفی و غصبی و دزدی و نیز فرشی که از طریق قمار به دست آمده باشد

2- معامله فرشی که در آن ربا باشد

3- پرداخت قیمت فرش با پول حرام

4- نسیه خریدن به نیت نپرداختن قیمت آن (2)

ج) مکروه است :

1- بدگویی از فرشی که می خواهد بخرد

2- تقاضای تخفیف پس از معامله

3- معامله با کسی که توجه کافی به مسائل شرعی ندارد

4- برای خریدن فرشی که دیگری می خواهد بخرد وارد معامله شود(3)

1- رساله جامع عباسی ، شیخ بهاء الدین محمد عاملی ، دفتر انتشارات جامعه مدرسین قم
2- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، مسئله 2070 ، 2066 ، 2065 و 2055
3- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، مسئله 2054

فصل ششم:احکام و آداب استفاده از فرش

تطهیر فرش

.... وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ ... خداوند آب رااز آسمان فرو می فرستد، تا شما را پاک سازد و پلیدی شیطان را از شما ببرد.(1)

آب با شرایطی که در رساله ها بیان شده است چیزهای نجس را پاک می کند.

1- انفال آیه 11.

سؤال: روش تطهیر فرش و موکت را با آب قلیل بیان فرمائید؟

جواب: اگر بخواهند چیزی را که به بول نجس شده با آب قلیل آب بکشند، چنانچه یک مرتبه آب روی آن بریزند و از آن جدا شود، در صورتی که بول در آن چیز نمانده باشد یک مرتبه دیگر که آب روی آن بریزند پاک می شود، ولی در لباس و فرش و مانند اینها باید بعد از هر دفعه، فشار دهند تا غساله آن بیرون آید. (غساله آبی است که معمولاً در وقت شستن و بعد از آن چیزی که شسته می شود خود به خود به وسیله فشار می ریزد).(1)

اگر چیزی به غیر بول نجس شود، چنانچه بعد از بر طرف کردن نجاست یک مرتبه آب روی آن بریزند و از آن جدا شود، پاک می گردد. و نیز اگر در دفعه اولی که آب روی آن می ریزند نجاست آن بر طرف می شود (و بعد از بر طرف شدن نجاست هم آب روی آن بیاید) پاک می شود ولی در

هر صورت لباس و مانند آن را باید فشار دهند تا غساله آن بیرون آید.(2)

سؤال: کیفیت تطهیر موکتی را که به زمین چسبیده

1- رساله سیزده مرجع، ج 1، ص 105، مسئله 160.
2- رساله سیزده مرجع، ج 1، ص 106، مسئله 162.

بیان فرمائید؟

آیه الله خامنه ای: اگر نجاست به زمین نرسیده با جاری کردن آب توسط شلنگ وکشید دست بر محل متنجس پاک می شود ولی اگر یقین دارد که نجاست به زمین رسیده است موکت را از زمین جدا کرده که هنگام آب گرفتن بر موکت ، زمین را هم آب بگیرد و پاک شود.(1)

آیه الله مکارم شیرازی: به وسیله آب لوله کشی پاک می شود و مقداری فشار باید داده شود و بهتر این است که غساله آن را با چیزی جمع کنند.(2)

نکته:سگی که در خشکی زندگی می کند حتی مو و استخوان و پنجه و ناخن و رطوبت آن نجس است.(3)

سؤال - اگر سگ بر روی فرش راه برود و یا آن را نجس نماید چگونه پاک می شود؟ آیه الله خامنه ای: صرف راه رفتن سگ فرش نجس نمی شود. مگر اینکه سگ یا فرش خیس باشد روی آن قسمت آب بگیرید و فرش را فشار دهید تا آب داخل آن خارج گردد و فرش پاک می شود.(4)

1- استفتاء پیامکی از دفتر قم.
2- رساله سیزده مرجع، ج 2، ص 926، سوال 9.
3- رساله سیزده مرجع، ج 1، ص 75، مسئله 105.
4- استفتاء پیامکی از دفتر آیه الله خامنه ای در قم.

تطهیر با باران

سؤال - آیا فرش نجس زیر باران زیاد، پاک می شود؟

همه مراجع (به جز تبریزی و مکارم): اگر عین نجاست در آن باقی نماند، پاک می شود .

آیت الله تبریزی : اگر عین نجاست در آن باقی نماند، پاک می شود و بنابر احتیاط واجب، باید فرش فشار داده شود.

آیه الله مکارم شیرازی: اگر عین نجاست در آن باقی نماند پاک می شود و باید فرش فشار داده شود تا غساله آن بیرون بیاید(1).

تطهیر با آفتاب

سؤال: آیا لباس و فرش نجس و مانند آن، با آفتاب پاک می شود؟ همه مراجع: خیر، آفتاب با شرایطی تنها می تواند چیزهای ثابت از قبیل در، دیوار و پنجره را پاک کند ولی لباس و فرش و مانند آن که قابل نقل و انتقال است، با آفتاب پاک نمی شود.(2)

ص: 72

1- رساله سیزده مرجع، ج 1، ص 46، مسئله 37.
2- استفاده از رساله سیزده مرجع، ج 1، ص 117، مسئله 191.

خمس

... وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَیْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِی الْقُرْبَی وَالْیَتَامَی وَالْمَسَاکِینِ وَابْنِ السَّبِیلِ إِنْ کُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ ... . بدانید هر چیزی را که به دست آوردید یک پنجم آن برای خدا و رسول و خویشان و یتیمان و مسکینان و راه ماندگان است.(1)

یکی از تکالیف اقتصادی مسلمانان پرداخت خمس است، بدین معنی که در برخی موارد یک پنجم مال خود را برای مصارف مشخصی به حاکم اسلامی (ولی فقیه) یا مرجع تقلید خود بپردازند.

شخص مسلمان باید بداند که در چه مواردی به فرش خمس تعلق می گیرد که بر طبق فتوای مرجع تقلید محاسبه و پرداخت نماید.

فروشنده فرش پس از گذشت یک سال از مشغول شدن به فرش فروشی حساب نماید یک پنجم پس انداز خود را به عنوان خمس پرداخت کند.(2)

(البته تفصیل و شرایط آن را هر فردی از مرجع تقلید خود استفاده نماید)

گاهی فرش بعنوان هدیه دریافت می شود. مسلمان باید بداند خمس به آن تعلق می گیرد یا نه؟

1- انفال آیه 41.
2- استفاده از رساله سیزده مرجع، ج 2، ص 15، مسئله 1766.

سؤال: آیا به فرش که به عنوان هدیه دریافت می شود خمس تعلق می گیرد؟

جواب: به فتوای امام خمینی و حضرت آیه الله خامنه ای خمس ندارد و بنابر نظر بقیه مراجع اگر از مخارج سال زیاد بیاید خمس آن واجب است. (1)

سؤال:اگر فرش در طول سال مورد استفاده قرار نگیرد، ولی برای استفاده مهمان به آنها نیاز باشد، آیا خمس در آنها واجب است؟

آیه الله خامنه ای: در فرض سؤال خمس در آنها واجب نیست.(2)

فرش و اماکن مقدس

سؤال: آیا جایز است لوازم مسجد از قبیل کولر، بلند گو و فرش جهت استفاده شخصی یا پیش نماز از مسجد خارج شود؟

جواب: تابع کیفیت وقف است اگر برای استفاده در مسجد وقف شده بیرون بردن از مسجد جایز نیست.(3)

سؤال : آیا فرشی که برای حسینیه وقف شده می توان

1- رساله سیزده مرجع، ج 2، ص 7، مسئله 1753.
2- رساله سیزده مرجع، ج 2، ص 78، مسئله 905.
3- کتاب آموزش فقه استاد فلاح زاده، ص 374 به نقل از استفتاءات امام خمینی، ج 2، ص 341، سؤال 25.

جهت اقامۀ نماز به مسجد برد ؟

جواب : خیر ، اگر چه آن مسجد نزدیک حسینیه باشد.(1)

سؤال: ورود هیئت های عزاداری با کفش، روی فرش های مسجد چه حکمی دارد؟

آیه الله خامنه ای: پرهیز شود.(2)

اعتکاف

اعتکاف از مستحبات است ولی به سبب نذر واجب می شود. کسانی که توفیق می یابند مناسب است مسائل آن را بدانند.

سؤال: آیا اعتکاف بر فرش غصبی موجب بطلان اعتکاف می شود؟

جواب: نماز گزاردن بر فرش غصبی، هر چند مکان مباح باشد، جایز نیست و نماز باطل خواهد بود. لیکن بطلان اعتکاف بر آن، محل بحث وخلاف است.(3)

آیه الله مکارم شیرازی: نشستن بر فرش غصبی هنگام اعتکاف موجب بطلان اعتکاف نمی شود.(4)

ص: 75

1- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 639 مسئله 2691
2- رساله سیزده مرجع، ج 1، ص 512، استفاده از مسئله 393.
3- فرهنگ فقه، ج 5، ص 682.
4- رساله سیزده مرجع، ج 2، ص 934، قسمت 14 در مورد اعتکاف.

سؤال: آیا بر فرشی که از ابریشم خالص بافته شده، می شود نماز خواند؟ آیه الله خامنه ای اشکال ندارد.(1)

سؤال: نماز خواندن بر فرش غصبی، دزدی و همچنین فرش که خمس به آن تعلق گرفته و پرداخت نشده است چه حکمی دارد؟ آیه الله خامنه ای: نماز بر فرش غصبی و دزدی باطل است و بر فرش که بذمه خریداری شده و از مالی که خمس آن را نداده پولش را پرداخته باطل نیست.(2)

سؤال: آیا بر روی فرش نجس می توانیم نماز بخوانیم؟ آیه الله خامنه ای اگر نجاست به بدن یا لباس نمازگزار سرایت نکند اشکال ندارد.(3)

سؤال: آیا نماز خواندن بر سجاده ای که شکلهایی روی آن رسم شده و یا بر مهری که دارای نقش است، کراهت دارد؟

آیه الله خامنه ای: فی نفسه اشکال ندارد، ولی اگر به گونه ای باشد که بهانه به دست کسانی می دهد که تهمت

1- استفتاءات کتبی دفتر آیه الله خامنه ای در قم به شماره 151498/ 19791.
2- استفتاءات کتبی دفتر آیه الله خامنه ای در قم به شماره 151498/ 19791.
3- استفتاءات کتبی دفتر آیه الله خامنه ای در قم به شماره 151498/ 19791.

به شیعه می زنند، تولید آن و نماز خواندن بر آن جایز نیست.(1)

سؤال: نماز خواندن در زمین غصبی روی سجاده یا چوب و مانند آن صحیح است یا نه؟ آیه الله خامنه ای: نماز در زمین غصبی باطل است، هر چند روی جا نماز و تخت باشد.(2)

سؤال: آیا در سجده مستحب (سجده زیارت عاشورا) می توان بر فرش، پشت دست و مانند آن سجده کرد؟

جواب: سجده به هر صورت اشکال ندارد هر چند بهتر است بر چیزهایی باشدکه سجده بر آنها صحیح است و بهتر از همه، سجده بر تربت سید الشهدا می باشد.(3)

سؤال: سجده بر فرش چه حکمی دارد؟

جواب: در نماز سجده بر غیر زمین همچون فرش صحیح نیست مگر از روی تقیه.(4)

جایی که انسان باید تقیه کند می تواند بر فرش و مانند آن سجده نماید.(5)

1- رساله سیزده مرجع، ج 1، ص 510، مسئله 377.
2- رساله سیزده مرجع، ج 1، ص 511، مسئله 384.
3- توضیح المسائل ده مرجع از مسائل واژه ها و اصطلاحات فقها.
4- فرهنگ فقه، ج 5، ص 682.
5- رساله سیزده مرجع ج 1 ص 582 مسئله 1072

ارث و فرش

سؤال : آیا زن و یا شوهری که همسرش فوت شده و فرش از او به عنوان ارثیه باقی مانده ، ارث می برد؟

جواب : بله (لازم به یادآوری است که مرد از همه ی اموال زن ارث می برد ولی زن فقط از اموال منقول مانند فرش و یخچال و کمد و لوازم منزل ارث می برد)(1)

فرش امانی و کرایه

اگر افرادی بخواهند فرش را به صورت امانی یا از طریق کرایه تهیه نمایند لازم است به احکام مرتبط با آن توجه کنند :

1- شخصی که فرش را تحویل می گیرد باید طوری از آن نگهداری نماید که مردم نگویند در امانت خیانت و یا در نگهداری آن کوتاهی کرده است .(2)

2- اگر فرش از بین برود باید :

الف) اگر در نگهداری فرش کوتاهی کرده باشد ، باید عوض آن را به صاحبش بپردازد

ب) اگر در نگه داشتن آن کوتاهی نکرده و به طور اتفاقی فرش از بین رفته (در اثر سیل یا زلزله یا ...) ضامن نمی باشد.(3)

1- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 741 مسئله 2771
2- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 434 مسئله 2334
3- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 434 و 435 مسئله 2335

فصل هفتم :احکام تابلو فرش

تابلو فرش

به فرش هایی اطلاق می شود که طرح و نقشه آن برگرفته از عکس ها و تصاویر واقعی و مجازی و نقاشی نقاشان معروف می باشد. مواد اولیه در تولید تابلو فرش در هر منطقه از همان مواد اولیه ای می باشد که در فرش های معمول به کار برده می شود. تابلو فرش های معروف و مرغوب که طرح و نقشه آن از آثار نقاشان و طراحان معروف ایرانی و خارجی نظیر استاد فرشچیان - کمال الملک - پیکاسو و ... می باشد. عموماً در تبریز و بعضا در اصفهان بافته می شود که از استقبال بیشتری برخوردارند.

ص: 79

مواد اولیه مورد نیاز برای بافت تابلو فرش

مواد اولیه مورد نیاز برای بافت تابلو فرش شامل نخ چله - نخ - پودکشی - نخ خامه است و چله کشی، کوجی بندی، زنجیر بافی، گلیم بافی، گره زدن و ایجاد نقوش نیز مراحل بافت تابلو فرش است.

توصیف خدمات

در این کسب و کار با توجه به سلیقه مشتریان محصولات باطرح ها و رنگ های مختلف ارائه می شود مانند:

1 - فرش تصویری: فرش نازک، با تار و پود و پرز ابریشمین و نقش های تصویری به طور معمول الهام گرفته از مینیاتورها، بافت این گونه فرش ها در ابتدا در زمان صفویه به وسیله مخملبافان کاشان آغاز شد. فرش تصویری از قرن یازدهم در اوج شکوفایی خود با قالی های زربافت به رقابت پرداخته شد. ولی در قرون اخیر به علت کاهش کیفیت ها و نقش و رنگ از نظر افتاد. فرش تصویری اینک در شمار کم در کاشان و قم بافته می شود و از آن بیشتر برای تزیین دیوار بهره می گیرند.

2 - مینیاتور: طرحی که بر اساس مجالس بزم و رزم و شکار که در داستان های «شیرین و فرهاد»، «لیلی و مجنون»، «بهرام گور» آمده است، تهیه شده است.

ص: 80

بافت این گونه نقشه ها در نائین رواج دارد.

3 - تابلو فرش کامپیوتری: نوعی تابلو فرش دستبافت است که نقشه آن به صورت عددی توسط کامپیوتر پرینت گرفته می شود این نقشه به وسیله بافنده و با همان سبک سنتی با دست بافته می شود و باید بدانید که بر خلاف تصور بعضی از افراد که فکر می کنند تابلو فرش کامپیوتری به وسیله دستگاه بافته می شود تصویری کاملا غلط است. این تابلو فرش ها می تواند شامل طرح چهره افراد یا مناظر و تصاویر مختلف باشدکه نقشه آن توسط نرم افزار تهیه می شود(1).

مناسب است افرادی که تابلو فرش می بافند از بافتن تصاویر غیر اخلاقی و ناهنجار دوری کرده و به بهانه داشتن مشتری ارزش های اخلاقی جامعه اسلامی را فراموش نکنند.

محتوای مناسب برای تابلو فرش

چیزهایی که شایسته است به صورت تابلو فرش در آید.

1.تابلو فرش خطبه حضرت زهراعلیهاالسّلام)(2)

2 - آیات قرآن خصوصاً آیه الکرسی.

1- کتاب مشاغل خانگی، انتشارات موسسه کار و تأمین اجتماعی.
2- بحار، ج 29، ص 216.

3 - نامه تربیتی حضرت علی(علیه السّلام) به امام حسن مجتبی(علیه السّلام)(1)

4 - نامه حضرت علی(علیه السّلام) به مالک اشتر(2)

5- وصیت نامه سیاسی الهی امام خمینی (قدسّ سرّه)

تابلو فرش با چنین محتوایی برای کسانی که تابع آموزه های دینی می باشند مفید خواهد بود.

بدیهی است اگر این تابلو فرش ها مزین به آیات الهی و اسماء متبرکه شد احکامی دارد که باید رعایت گردد.

سؤال: دست زدن به تابلو فرش که مزین به اسماء متبرکه و آیات الهی است، بدون وضو چه حکمی دارد؟

جواب: اشکال دارد.(3)

(لازم به یادآوری است تابلوفرش های مزین به اسماء متبرکه و آیات الهی زیر شیشه یا پلاستیک یا هر شیء دیگری که مانع دست زدن به آنها شوند قرار گیرند دست زدن به آن بدون وضو اشکال ندارد.)

1- نامه 31، نهج البلاغه خطاب به امام حسن مجتبی در سال 38 هجری نوشته شد. ص 371

2- نامه 38 نهج البلاغه، ص 387، نامه به مردم بصره در سال 38 هجری آنگاه که مالک اشتر را به فرمانداری آنان برگزید. ص 389

3- رساله سیزده مرجع، ج 1،استفاده از مسئله 317، ص 186 و مسئله 319، ص 187 و استفتائ شماره 164، ص 207 از آیه الله خامنه ای که دراین رساله سیزده مرجع، ج 1. آمده است.

شایسته است فروشندگان محترم ودست اندرکاران پر تلاش تابلو فرش و مردم دین مدار از اموری که بیان می شود پرهیز نمایند.

1 - خرید و فروش تابلو فرش دزدی

سؤال: معامله تابلوفرشی که از راه دزدی و یا قمار به دست آمده باشد چه حکمی دارد ؟

جواب : حرام است.(1)

2 - خرید و فروش و تولید و نگهداری تابلو فرش هایی که عکسهای ناهنجار و ضد ارزشی در آن بافته شده است.

سؤال: کوپلن هایی با عکس های زنان سر برهنه یا تصاویر رقاصی دست جمعی که توسط خانم ها بافته می شود، یا عکس های مینیاتوری با همین مضامین یا بافتن فرش هایی با همین تصاویر، تهیه و تولید و خرید و فروش و یا نصب آنان در منازل و خانه ها یا مغازه ها و محل کار چه صورت دارد؟

آیه الله صافی گلپایگانی: اگر عرفاً ترتب فساد بر آن صادق باشد جایز نیست. (2)

آیه الله سیستانی: اگر به نحوی است که موجب ترویج

1- رساله سیزده مرجع ، ج 2 ، ص 210 مسئله 2070
2- کتاب مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید نوشته حجه الاسلام سید محسن محمودی، ج 2، ص 201، چاپ اول، سال 1380 انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان ورامین.

فساد و فحشاء است جایز نیست.(1)

آیه الله مکارم شیرازی: با توجه به اینکه این عکس ها فساد است، تولید و خرید و فروش و نگهداری آن اشکال دارد.(2)

آیه الله تبریزی: بافتن آن اشکال دارد و اجرت آن نیز اشکال دارد.(3)

آیه الله بهجت: اگر ترویج فساد صدق میکند، اجتناب شود.(4)

1- کتاب مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید نوشته حجه الاسلام سید محسن محمودی، ج 2، ص 201، چاپ اول، سال 1380 انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان ورامین.
2- کتاب مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید نوشته حجه الاسلام سید محسن محمودی، ج 2، ص 201، چاپ اول، سال 1380 انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان ورامین.
3- . کتاب مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید نوشته حجه الاسلام سید محسن محمودی، ج 2، ص 201، چاپ اول، سال 1380 انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان ورامین.
4- کتاب مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید نوشته حجه الاسلام سید محسن محمودی، ج 2، ص 201، چاپ اول، سال 1380 انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان ورامین.

فصل هشتم :احکام قالیشویی

آگاهی شغلی

شایسته است مالک قالی شویی، برای حفظ ارزش های الهی درمحل کسب و کار، که ارتباط مستقیم با زندگی مردم و عبادتهای آنها دارد، از کارگرانی استفاده کند که احکام مربوطه را دانسته و به آن عمل نمایند.

سؤال: آیا انسان با ترک فراگیری مسائل مورد ابتلای خود گناهکار محسوب می شود؟

جواب: در صورتی که یاد نگرفتن آن مسائل منجر به ترک واجب یاارتکاب حرام شود گناهکار است.(1)

1- اجوبه الاستفتاءات آیه الله خامنه ای، ج 2، ص 83، چاپ 138.

بلایای طبیعی

هنگامیکه فرش در قالیشویی به خاطر بلایای طبیعی از بین برود به نکات شرعی آن توجه شود.

سؤال: وظیفه شرعی مالک و مدیر قالیشویی که فرش های تحویل گرفته در اثر بلایای طبیعی از بین بروند را بیان نمائید؟

آیه الله خامنه ای: اگر در حفظ آن کوتاهی نکرده باشد ضامن نیست و الّا ضامن است.(1)

مشتری

الف: حفظ حرمت مشتری

مالک قالیشویی و فروشندگان فرش مانند تمام مشاغل دیگر لازم است مؤدبانه با مشتریان رفتار و از گفتاری که سبب تحقیر آنها می شود پرهیز کنند.

ب: کنار آمدن بامشتری

اگر مشتری مشکل مالی دارد نه تنها زیادی نگیرند بلکه مبلغ کمتری دریافت نمایند.

سؤال: اگر قالیشویی اجرتی بابت شستن فرش زیادتر بگیرد چه حکمی دارد؟

آیه الله خامنه ای: اگر با توافق صاحب فرش باشد و در

1- استفتاءات کتبی از دفتر آیه الله خامنه ای به شماره 151498/ 19791.

حق او اجحاف نشود و خلاف قانون نباشد اشکال ندارد.(1)

ج: تلاش فراوان

اگر فرش را از مشتری تحویل گرفت و دسترسی به آن امکان نداشت از مرجع تقلید کسب تکلیف نماید.

سؤال: تکلیف شرعی قالیشویی که فرش را از مشتری تحویل گرفته و مشتری برای دریافت آن مراجعه نکرده و یا آدرس آن تغییر نموده که قابل شناسایی نیست را بیان فرمائید.

آیه الله خامنه ای: اگر امیدی به پیدا کردن صاحب آن ندارد خودش یا پول فروشش را، از طرف صاحبش به مستحق صدقه بدهد، البته می تواند دستمزدش را از پول فروش آن کسر نماید.(2)

د: خسارت

قالیشویان محترم اگر فرش های مردم را تحویل گرفته هنگام شستن یا خشک نمودن عمدی یا سهوی خسارتی به آنها وارد شد به مشتری اطلاع دهند.

سؤال: اگر قالیشویی فرش را ازمردم تحویل گرفت به آن خسارتی وارد شد شرعاً چه تکلیفی دارد؟

آیت الله خامنه ای : کسی که به قالی خسارت وارد کرده ضامن است.(3)

1- استفتاءات کتبی دفتر آیه الله خامنه ای در قم به شماره 151498/ 19791.
2- استفتاءات کتبی دفتر آیه الله خامنه ای در قم به شماره 151498/ 19791.
3- استفتاءات کتبی دفتر آیه الله خامنه ای در قم به شماره 151498/ 19791.

و: سرقت

مدیران محترم قالیشویی باید بدانند اگر به طور اتفاقی فرش مشتری در کارگاه به سرقت رفت ازلحاظ شرعی و قانونی چه وظیفه ای بعهده آنان می باشد. به فتوای حضرت آیت الله خامنه ای مقام معظم رهبری در این باره توجه کنید :

سؤال: تکلیف شرعی قالیشویی که فرش از مشتری تحویل گرفته، گم یا به سرقت رفته است را بیان فرمائید؟ آیه الله خامنه ای: اگر در حفظ آن کوتاهی نکرده باشد ضامن نیست و الا ضامن است.(1)

سؤال: چگونگی تطهیر فرش نجس در قالیشویی و منازل را بیان فرمائید؟

آیه الله خامنه ای: چیزی که نجس شده است اگر در صورت بر طرف شدن عین نجاست، یک بار آن را در آب کر یا جاری فرو برند یا زیر شیری که به کر متصل است بگیرند به طوری که آب به همه جاهایی که نجس شده است برسد پاک می شود و در فرش و لباس و امثال آن بنابر احتیاط باید آن را پس از فرو بردن در آب فشار و یا تکان دهند.(2)

1- استفتاءات کتبی دفتر آیه الله خامنه ای در قم به شماره 151498/ 19791.

2- استفتاءات کتبی دفتر آیه الله خامنه ای در قم به شماره 151498/ 19791.

ارتباط کارفرما و کارگر

اشاره

مناسب است در قالیشویی و کارخانه های فرش و یا در مغازه ای که از کارگر استفاده می کنند از کسانی استفاده نمایند که حدود الهی را رعایت کنند.

الف: وظایف کارفرما نسبت به کارگر

1 - پرداخت حقوق واقعی کارگر

پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: مزد اجیر راپیش از آنکه عرقش خشک شود بپرداز.(1)

سؤال: ممکن است کارگری (در کارخانه فرش، قالیشویی، مغازه) به حقوق کم راضی و یا کار بدون بیمه را بپذیرد، آیا استفاده از او اشکال دارد؟ آیه الله خامنه ای: استفاده از او اشکال ندارد.(2)

2 - حفظ جایگاه کارگر

کارفرما سعی نماید کارگر خود را تحقیر نکند و اگراشتباهی از او سر زد. او را ببخشد پیامبر گرامی اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: از خطای دیگران بگذر تا از خطای تو نیز بگذرند.(3)

1- نهج الفصاحه حدیث 347.
2- استفتاء پیامکی از دفتر آیه الله خامنه ای.
3- گلستان حکمت آیه الله مشکینی. ص 18.

ب: وظایف کارگر

کارگر هم متقابلاً وظیفه ای دارد که نباید در آن کوتاهی کند تا حقوقی که دریافت می کند حلال باشد.

سؤال: آیا کارگر می تواند بدون اجازه از تلفن و تلویزیون صاحب کارش استفاده کند؟

آیه الله خامنه ای: نمی تواند.(1)

سؤال: در صورتی که کارگر به خاطر کوتاهی در انجام وظیفه موجب ضرر به صاحب کارش شود چه حکمی دارد؟

آیه الله خامنه ای: باید جبران کند.(2)

سؤال: گرفتن شاگردانه از مشتری چه حکمی دارد؟

آیه الله خامنه ای: با رضایت اشکالی ندارد.(3)

سؤال: کار شاگردی که صاحب کار او را امر به کم فروشی و کار خلاف قانون می کند، جایز است؟ اجرت وی چه حکمی دارد؟

آیه الله بهجت: جایز نیست و اجرت آن هم حرام است.(4)

1- استفتاء پیامکی از دفتر آیه الله خامنه ای.
2- استفتاء پیامکی از دفتر آیه الله خامنه ای.
3- استفتاء پیامکی از دفتر آیه الله خامنه ای.
4- استفتاءات آیه الله بهجت، ج 3، ص 257، سؤال 4218.

فصل نهم : رفوگری و نقشه کشی و طراحی نقشه

رفوگری

رفوگری چیست؟

رفوگری هنری است که بعد از هنر قالی بافی به وجود آمده و محرک ایجاد آن نیز احتیاج بوده است زیرا هر فرش امکان دارد در معرض خرابی قرار گیرد و به مرور زمان آسیب ببیند.

وسایل مورد نیاز هر رفوگر به شرح زیر است:

1 - وسایل کار از قبیل قلاب، درفش، خواب پشت، دفتین، قیچی، دم باریک، سوزن در دو اندازه کوچک و

ص: 91

بزرگ، نخ بود، نخ پنبه ای (چله)، نخ ابریشمی، ظرف آب، تخته، چهار چوب کش، سیخ کش، اتو، کیله، میخ.

2 - نخ های رنگین مطابق رنگ بافت فرش و بر حسب این که فرش کهنه و رنگ رفته باشد باید نخها نیز رنگ رفته انتخاب شود و همچنین نخ های چله و پودها.

3 - نقشه قسمتی از فرش که از بین رفتن است باید از روی قسمتهای مشابه و سالم فرش تهیه شود.

رفوگری از نظر کلی شامل مراحل زیر است.

1 - شیرازه دوزی: رفوگر باید نخ مناسب با رنگ مناسب از روی شیرازه بافی مانند فرش تهیه سپس به ترمیم خرابیها اقدام نماید.

2 - پل سازی: در صورتی که چله های اول و آخر فرش از بین رفته باشد رفوگر باید تمام چله ها را با رنگی هم رنگ چله های اول ترمیم نماید.

3 - گلیم بافی: گلیم فرش باید مطابق اول و آخر فرش اولیه زده شود.

4 - بید خوردگی: رفوی پشت و روی فرش بید خورده هر کدام روش مخصوص دارد.

5 - سوراخ شدگی و پارگی، سوختگی، چروک خوردگی.

6 - اگر در یک طرف فرش پارگی ایجاد شود می توان آن را از روی نقشه طرف سالم فرش رفو نمود.

ص: 92

7 - رنگرزی.

گاهی اتفاق می افتد با وجود تمام دقت هایی که به عمل آمده مع الوصف رنگ جای رفو شده با رنگ اصلی فرسوده کمی مغایرت داشته باشد که در این صورت رفوگر می تواند از رنگ های محلول و آماده استفاده نماید.

و پس از پایان کار رفوگر، قیچی زدن، کیله کشی، اتو کشی از آن رنگ ها برای تطبیق چله استفاده نماید و بعد روی قسمت رنگ شده، اتوی نیم گرم به مدت ده ثانیه قرار دهد تا نتیجه مطلوب بدست آید با این رنگ ها حتی می توان عیب های دیگر فرش را نیز رفع نمود اگر رنگ ها ثابت باشد هنگام شستن نیز از بین نخواهد رفت.(1)

نقشه کشی و طراحی نقشه

در زمینه طراحی نقشه فرش دو بخش عمده وجود دارد.

1 - طراحی نقشه سنتی

2 - طراحی نقشه مدرن (کامپیوتری)

عنصر اولیه در نقوش سنتی (ختایی) برگ ساده است.

برگ در سایز های مختلف وجود دارد، هنرمندانی که خالق آثار مختلف بودند از همین برگهای ساده طبیعت

1- مجله قالی ایران شماره سوم شهریور 1377.

الهام گرفتند و آنها را خلق کردند.

در طبیعت غنچه های متفاوتی را می بینیم، غنچه دارای دو قسمت است:

1 - ته غنچه

2 - گلبرگ غنچه.

ابتداء به آموزش ته برگ می پردازیم: ابتدا یک خط تقارن می کشیم و یک خط دیگر بر آن عمودی می کشیم و از خط عمود شده دو خط را به خط تقارن وصل می کنیم که حالت مثلث متساوی الاضلاع پیدا کند.

گلبرگ ها معمولا حالت تخم مرغ شکل دارند و روی ته برگ قرار می گیرند، برای رسم گلبرگ روی گلبرگ یک برگ را می کشیم که جهت این سه عنصر باید طوری باشدکه خط محوری ها از وسط آنها بگذرد.

طبقه بندی طرح های فرش ایرانی

به دلیل اینکه ایران کشوری است که فرش بافی در آن قدمت زیادی دارد چون شیوه های بافت و طرح ها در ایران زیاد است طبقه بندی آنها بسیار مشکل است. در حال حاضر 20 تا 25 نقشه مشخص طبقه بندی و معرفی شده است.

برخی از آنها از ابنیه تاریخی و باستانی هستند، برخی دیگر پیرامون ادبیات و اشعار هستند که با خوشنویسی

و خط و احادیث و آیات همراهند، برخی دیگر از مواردی چون شکار و شکارگاه، طرحهای گلدانی، درختی، محرابی و لچک ترنج، هستند. (1)

1- سایت خانه زیبا.

فصل دهم :مسائل متفرقه

قالی بزرگ است زندگی

همه بافنده ایم

می بافیم و نقش می زنیم

می بافیم و رج به رج بالا می بریم

می بافیم و میگستریم

دار این جهان را خدا به پا کرد

و خدا بود که فرمود ببافید، و آدم نخستین گره را بر پود زندگی زد

هر که آمد گره ای تازه زد و رنگی ریخت و طرحی بافت

چنین شد که قالی آدمی رنگ به رنگ شد

ص: 97

آمیزه ای از زیبا و نازیبا

سایه روشن از گناه و ثواب

گره تو هم بر این قالی خواهد ماند. طرح و نقش توَهُم نیست

و هزارها سال بعد آدمیان بر فرشی خواهند زیست که گوشه ای از طرح و نقش آن را تو بافته ای

کاش گوشه ای را که سهم توست زیبا تر ببافی

هر هزار سال یک بار فرشته ها قالی جهان را در هفت آسمان می تکانند

تا گرد و خاک هزار ساله اش بریزد و هر بار با خود میگویند

این نیست قالی، که انسان قرار بود ببافد

این فرش فاجعه است

با زمینه سرخ خون

و حاشیه های کبود معصیت

با طرح های گناه و نقش برجسته های ستم

فرشته ها گریه می کنند و قالی آدم را می تکانند

و دوباره با اندوه بر زمین پهنش می کنند

رنگ در رنگ گره در گره نقش در نقش

قالی بزرگی است زندگی

ص: 98

که تو می بافی و من می بافم و او می بافد.(1)

آدم ها سه دسته اند

مثل عینک، مثل ملحفه، مثل فرش.

از حاج آقا قرائتی نقل شده است:

آد مها سه دسته اند

عینک

ملحفه

فرش

وقتی یک لکۀ چایی بنشیند روی عینکت، بلافاصله زود آن را با دستمال کاغذی پاک می کنی!

وقتی همان لکه بنشیند روی ملحفه، می گذاری آخر ماه که لباس ها و ملحفه جمع شد، همه را با هم با چنگ (زمان قدیم) می شویی!

وقتی لکه بنیشند روی فرش، می گذاری سر سال، با دسته بیل به جانش می افتی!!

خدا و ولی خدا هم با بنده های مؤمنش مثل عینک رفتار می کند. بنده های پاک و زلالی که جایشان روی چشم است، تا خطا کردند بلا فاصله حالشان را می گیرد (و البته در دنیا و خفیف)... دیگران را به موقعش تنبیه می کند، آن هم با چنگ!! و آن گردن کلفت هایش را می گذارد تا

1- عرفان نظر آهاری در سایت آکا ایران.

چرک هایشان جمع شود (قرآن کریم: ما به کافران مهلتی می دهیم تا بر کفر خویش بیافزایند) و سر سال (یا قیامت، یا هم دنیا و هم قیامت) حسابی با دسته بیل از شرمندگی شان در می آید.(1)

نه نکته درباره نگهداری فرش

1. فرش را در محیطهای مرطوب قرار ندهید. رطوبت دشمن فرش است.

2. در صورت ریختن هر مایعی بر روی فرش سریعا نسبت به تمیز نمودن فرش و رفع لکه اقدام نمایید.

3. فرش را در نزدیک بخاری و منابع حرارتی قرار ندهید.

4. رول نمودن فرش هنگام جابه جایی و نگهداری بهتر از تا نمودن فرش می باشد.

5. اشیاء سنگین مانند مبل، کمد و میز ناهار خوری را حتی الامکان روی فرش قرار ندهید. اگر مجبور به این کار هستید اولا در زیر پایه ها از یک قطعه طلق و یا موکت چند لایه استفاده نمائید ثانیا هر چند وقت یک بار این وسایل را جابه جا نمایید.

6. به صورت هفتگی فرش را جارو نمائید.

1- سایت دین و اندیشه آکا ایران.

7. فرش را هر شش ماه یک بار سر و ته نمایید. این کار سایش فرش را به تعویق می اندازد.

8. فرش ماشینی را در معرض تابش نور خورشید قرار ندهید.

9 . برای شستشوی فرش از شرکت های معتبر کمک بگیرید. بهترین وقت برای شستشو اواخر بهار و تابستان است.(1)

نمایشگاه فرش

1- علل برگزاری نمایشگاه

در دنیای امروز ، برگزاری نمایشگاه ها یک امر لازم و ضروری به حساب می آید (مانند تغیرات روزافزون تکنیک ، ظهور کالاهای جدید و ...)

2- انواع نمایشگاهها

نمایشگاهها دارای انواع مختلفی هستند که از ابعاد و دیدگاههای گوناگون نیز طبقه بندی می شوند .

الف- انواع نمایشگاهها از نظر مدت زمان برگزاری (موقت و دائمی)

ب- انواع نمایشگاهها از نظر هدف (تجاری و غیرتجاری و تولیدی)

1- منبع سایت تاریخچه فرش ماشینی در ایران از ویکی پدیا.

ج- انواع نمایشگاهها از نظر تنوع کالا (عمومی و تخصصی)

در نمایشگاههای فرش بهتر است به این نکات توجه کافی بعمل آید :

1- رعایت اخلاق اسلامی

2- رعایت حجاب اسلامی و توجه به ارزش ها

3- صداقت و راستگویی

4- دوری از موسیقی مبتذل در نمایشگاه

5- تعین مکان مناسب جهت انجام فریضه ی دینی

6- به فرش ها ضرر وارد نشود

7- رعایت مقررات نمایشگاه

سخنی با بازاریان محترم فرش

1 - روزهای شهادت معصومین مغازه را ولو چند ساعت تعطیل نموده، در مجالس عزاداری شرکت کنید.

2 - از برخورد سرد و گاه تند با مشتری پرهیز نمائید.

3 - به حریم محرم و نا محرم کاملا توجه داشته باشید.

4 - با سخن چینی و بدگویی کسب دیگران را خراب نکنید.

5 - با فرش های خود سد معبر نکنید.

6 - از آوردن فرش قاچاق خودداری نمائید.

7 - به گرانی و تورم دامن نزنید.

8 - از رقابت منفی بپرهیزید.

9 - تداخل صنفی نداشته باشید.

10 - یقین داشته باشید خداوند روزی دهنده و صاحب قدرت است « إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّهِ الْمَتِینُ »(1)

11 - از بدست آوردن تجارت معنوی غفلت نکنید. پیامبر اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) فرمود: تاجر دنیا خود و مالش را به خطر می افکند و تاجر آخرت غنیمت و سود می برد.(2)

وهمچنین حضرت علی(علیه السّلام) می فرماید: «اکتساب الحسنات من افضل المکاسب»

به دست آوردن حسنات بهترین در آمده است.(3)

12 - در پایان توجه شما را به این حدیث مبارک و نورانی پیامبر گرامی اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلّم) جلب می نمایم:

طوبی لمن اکتسب من المومنین مالاً من غیر معصیه و انفقه فی غیر معصیتهٍ ، و عاد به علی اهل المسکنه وجانبَ اهل الخیلاءو التفاخر والرغبه فی الدنیا ، المبتدعین خلاف سنتی ، العاملین بغیر سیرتی (4)

1- سوره ذاریات آیه 58.
2- میزان الحکمه، ج 2، ص 104.
3- میزان الحکمه، ج 2، ص 104.
4- الحیاه، ج 3، ص 60.

خوشا به حال آن کس که درآمدش از راه گناه نباشد و آن را به مستمندان برساند و نیز از اشخاص خودراضی و فخر فروش و دنیادوست و بدعت گزاران برخلاف سنت من و کارگزاران مخالف روش من ، دوری گزیند.

ص: 104

منابع

1 - قرآن

2 - نهج البلاغه با ترجمه مرحوم حجت الاسلام دشتی ، ناشر اندیشه هادی ، چاپ اول ، سال 1384

3 - بحار الانوار، چاپ تهران، دارالکتب الاسلامیه.

4 - المحجه البیضاء، ج 5، چاپ سوم انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین

5 -. سایت های معتبر (سایت دین و اندیشه آکا ایران ، ویکی پدیا ، خانه ی زیبا و ملی فرش و ...

6 - رساله سیزده مرجع ج 2 و 1 تنظیم از سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی - چاپ دوازدهم، سال 84 انتشارات اسلامی، قم.

7 - تفسیر نمونه، ج 23 و 26 چاپ دهم - ناشر دارالکتب الاسلامیه - چاپ مدرسه امیر المومنین.

ص: 105

8 - فرهنگ فقه، ج 5. چاپ اول ، موسسه دایره المعارف ، فقه اسلامی ، زیر نظر آیت ا... سید محمود هاشمی

9 - تحف العقول با ترجمه فارسی از صادق حسن زاده چاپ نهم، سال 1387 - انتشارات آل علی.

10 کاسب بهشتی - نوشته محمود اکبری - چاپ اول - بهار 89، چاپ زلال کوثر.

11 - آموزش فقه استاد فلاح زاده - چاپ 29، سال 86، انتشارات الهادی، ص 374.

12 - گلستان حکمت آیه الله مشکینی، ص 99، چاپ اول تابستان 1381 - انتشارات الهادی - گرد آورنده و تلخیص از غلامرضا حیدری.

13 - احکام مسجد استاد فلاح زاده، ص 52 - چاپ اول، سال 84، انتشارات ستاد اقامه نماز تهران.

14 - الحیاه ، ج 4 ، با ترجمه فارسی احمد آرام ، چاپ هفتم ، 1385 ، قم ، انتشارات دلیل ما

15 - مستدرک الوسایل، ج 2، (حاج میرزا حسین النوری الطبرسی از مکتبه اسماعیلیه تهران، چاپ سنه 1383 ق)

16 - فروع کافی، ج 6 و 5 - چاپ دارالاضواء بیروت 1405 ق، 1985 م.

17 - مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید نوشته سید محسن محمودی، ج 4، ص 229 -

چاپ اول - انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان شهرستان ورامین.

ص: 106

18 - مسائل جدید از دیدگاه علما ومراجع تقلید نوشته سید محسن محمودی، ج اول ص 201 چاپ اول - بهار 1379 - انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان شهرستان ورامین.

19- مسائل جدید از دیدگاه علما ومراجع تقلید نوشته سید محسن محمودی، ج دوم ص 201 چاپ اول 1380 - انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان شهرستان ورامین.

20 - استفتاء کتبی از دفتر آیه الله خامنه ای به شماره 151498/ 19791.

21- تحریر الوسیله امام خمینی چهار جلدی با ترجمه فارسی ج 2 - انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین با ترجمه علی اسلامی.

22 - الحیاه. ج 3 ، ص 60 نوشته محمدرضا الحکیمی ، محمد الحکیمی ، علی الحکیمی ، الطبعه الاولی (1408 هجری قمری ، 1367 شمسی) دفتر نشر فرهنگ اسلامی تهران

23- وسایل الشیعه ، ج 12 ، ص 341 ، کتابفروشی اسلامی تهران ، چاپ هفتم ، 1372

24- رساله جامع عباسی ، شیخ بهاءالدین محمد عاملی ، قم ، دفتر انتشارات اسلامی جامع مدرسین ، چاپ 1388

عناوین در دست اقدام از مجموعه فقه و زندگی

موضوع مؤلف

احکام کیف و کفش و چرم ....محمد ابراهیم امینی

احکام پوشاک .....محمد ابراهیم امینی

احکام آژانس تلفنی... مجتبی بینا

احکام ناشران.... حسنعلی عرب انصاری

احکام اتوبوسرانی و رانندگان.... محمدرضا یاوری

احکام صوتی و تصویری....محمودصادقی

احکام نانوایان ......ابراهیمی فرد

احکام پرندگان....مجتبی عابدینی

احکام اینترنت و رایانه...محمودصادقی

احکام اغذیه فروشان...سیدجعفرربانی

احکام پارکها و مراکز تفریحی...سیدمحمدموسوی

احکام عمومی اصناف....الیاس صالحی

احکام قهوه خانه ها....عرب انصاری

احکام الکتریکی....الیاس صالحی

احکام عطاری و داروهای گیاهی....داوود طبرسا

احکام بازی های رایانه ای....محمدصادقی

احکام بیمه ها....مرتضی دائی چینی

درباره مرکز

بسمه تعالی
هَلْ يَسْتَوِى الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
آيا كسانى كه مى‏دانند و كسانى كه نمى‏دانند يكسانند ؟
سوره زمر/ 9

مقدمه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال 1385 هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:
1.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
2.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
3.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
4.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
5.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
6.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:
1.عمل بر مبنای مجوز های قانونی
2.ارتباط با مراکز هم سو
3.پرهیز از موازی کاری
4.صرفا ارائه محتوای علمی
5.ذکر منابع نشر
بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :
1.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
2.برگزاری مسابقات کتابخوانی
3.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...
4.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
5.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
6.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...
7.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
8.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...
9.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
10.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
11. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در 8 فرمت جهانی:
JAVA.1
ANDROID.2
EPUB.3
CHM.4
PDF.5
HTML.6
CHM.7
GHB.8
و 4 عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :
ANDROID.1
IOS.2

WINDOWS PHONE.3
WINDOWS.4
به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .
درپایان :
از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک 129/34- طبقه اول
وب سایت: www.ghbook.ir
ایمیل: Info@ghbook.ir
تلفن دفتر مرکزی: 03134490125
دفتر تهران: 88318722 ـ 021
بازرگانی و فروش: 09132000109
امور کاربران: 09132000109